

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

A decorative border surrounds the text, featuring a vine-like pattern with circular medallions. Each medallion contains a different zodiac sign or a scene: a family, a man with a dog, a ram, a bull, a scorpion, a lion, a man with a staff, a man with a horse, a crab, a man with a scale, a man with a woman, and a man with a woman and a child.

D.H.WULFF

**Nøgle
til
Almanakken**

En ledsager
til hvert års almanak

Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck

Nøgle til Almanakken

D. H. Wulff

Nøgle til Almanakken

En ledsager til hvert års almanak

Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck

© Københavns Universitet og Nyt Nordisk Forlag
Arnold Busck A/S 1985
Bogen er sat med Linotype Baskerville hos
Svendborg Fotosats og trykt hos Carvi tryk,
København.

Redaktion: Lilian Noval, Almanakken

ISBN 87-17-05366-8

Mangfoldiggørelse af indholdet af denne bog eller dele deraf er i henhold til gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt uden forudgående aftale med Københavns Universitet (redaktionen) eller Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Dette forbud gælder både tekst og illustrationer og omfatter enhver form for mangfoldiggørelse, det være sig ved trykning, forokopiering, duplikering, båndindspilning, lagring på elektroniske medier, m.m.

Københavns Universitet
Almanakken
Nørregade 10
Postboks 2177
1017 København K.

Nyt Nordisk Forlag
Arnold Busck
Købmagergade 49
1150 København K.

Nøgle til Almanakken kan bruges sammen med Københavns Universitets Almanak, der udkommer hvert år.

Den indeholder en kort forklaring til festernes oprindelse og betydning og til alle dages navne efter deres fordeling i måneder og uger hele året igennem.

Nøgle til Almanakken er skrevet og samlet af D.H. Wulff, adjunkt ved Aalborg Katedralskole. Den udkom 1. gang i Ålborg i 1881 på forlaget M.A. Schulz, og kostede dengang 60 øre.

Denne udgave er en direkte transskription fra et fotografisk optryk af den gotiske tekst, der blev udgivet på Universitetsforlaget i København i 1971. Den transskriberede tekst er ikke blevet redigeret, hvorfor henvisninger til »nulevende personer« altså er henvisninger til historiske personer.

Nøgle til Almanakken

Almanakken indeholder en fortegnelse over årets dage efter deres fordeling i måneder og uger, angivelse af festerne m.m. Oprindelsen til navnet er ikke ganske sikker, idet nogle udleder det af det arabiske ord *al manah*, der betyder gave, nyårsgave, andre af *mana*, dvs. tid eller af det hebraiske *manah* at tælle. Også det andet navn på den lille bog, nemlig *kalenderen*, er af fremmed oprindelse og kommer af det latinske ord *calendæ*, som betyder den første dag i måneden.

Ved et år forstår den tid, Jorden behøver til at tilbagelægge sin bane omkring solen og som udgjør 365 dage, 5 timer, 48 minutter og 45 sekunder. Heraf regnes de 365 dage til et almindeligt år, medens de overskydende timer, minutter og sekunder sammenlægges, hvorved der i 4 år på det nærmeste fremkommer 1 dag, der indskydes i februar måned som skuddag den 24., og året kaldes derefter et *skudår*, som altså har 366 dage. Denne nøjagtigere udregning af årets længde indførtes allerede år 45 efter Kristi fødsel af romeren Julius Cæsar, efter hvem den kaldes *den julianske kalender*. Dog bliver der også herved en lille forskel tilbage, idet man har regnet for meget, hvorfor man har vedtaget hvert 100 år at udelade skuddagen, undtagen dog hver fjerde gang, altså i årene 2000, 2400 osv., og på denne måde bliver unøjagtigheden umærkelig, selv i et længere tidsrum.

Denne yderligere forbedring indførtes i de katolske lande 1582 af pave Gregorius den trettende og kaldes efter ham *den gregorianske kalender*; den kaldes også *den nye stil* i modsætning til den julianske – *den gamle stil*. For at bringe fuld overensstemmelse til veje udskød man da 10 dage, som den nye stil altså blev forud for den gamle. Her i landet indførtes den nye stil først i året 1700, medens de græsk-katolske lande, Rusland og Grækenland, endnu regner efter

den gamle stil og derved nu er blevet 12 dage tilbage for andre lande.

Året deles, som bekendt, i 12 måneder eller 52 uger, hver med 7 dage. Ugedagenes navne er afledte af det oldnordiske: Søndag efter Solen, oldn. sunna, mandag af Månen, tirsdag, onsdag, torsdag og fredag af de gamle guder Tyr, Odin, Thor og Freja, medens lørdag eller løverdag oprindeligt hed laugardag – af laug band, bad – og betyder badets eller renselsens dag.

Fra det borgerlige år, der begynder med nyårsdag, adskiller sig kirkeåret, der begynder med første søndag i advent 4 uger før jul.

I kirkeåret har vi de tre store højtider, *julen*, *påskan* og *pinsen*. Hver af disse har i kirken sin beredelsestid, som for julen er *adventstiden*. Dette ord kommer af det latinske adventus, der betyder ankomst, idet vi i denne tid skulle berede os til at fejre Jesu komme til denne verden. Der er 4 søndage i advent, af hvilke den første enten er den sidste søndag i november eller den første søndag i december. *Julen* selv er en *fast* fest, som altid begynder samme dag, den 25. december*), skønt Jesu fødselsdag ikke vides med fuldkommen vished; men fra slutningen af det 4. århundrede finder vi den henlagt til den 25. december. De to andre hovedfester, *påske* og *pinse*, med de festdage, der slutter sig til dem, er derimod *bevægelige*, idet de i de forskellige år falder på forskellige dage. Påskan fejredes allerede fra de ældste kristne tidspunkt; men om tiden for den førtes længe stridigheder mellem dem, der ville fejre den på samme dag som jøderne, men vel i kristelig ånd, og dem, som altid ville fejre den på en søndag, fordi Kristus var opstanden på denne ugedag. Endelig endte striden på kirkeforsamlingen i Nicæa 325, der vedtog, at påskan skal fejres *den første søndag efter første fuldmåne efter forårsjævndøgn*; den falder derefter tidligst den 22. marts og senest den 25. april.

Påskens beredelsestid er *fasten*, som kaldes således, fordi man i den tid tidligere efter katolsk skik fastede, dvs. afholdt sig fra kødspiser og mælkemad, for at berede sig til den kommende

*) hvorfor den nærmere vil blive omtalt ved denne dag.

påskefest, og den begynder med fastelavnssøndag, som er den 7. søndag før påske. De to foregående søndage kaldes *Septuagesima* og *Sexagesima*, fastelavnssøndag *Quinquagesima* og næste søndag eller første søndag i fasten *Quadragesima*, hvilke er latinske ord, der betyder den 70., 60., 50. og 40. Grunden hertil er følgende: I jødernes 70-årige udlændighed i det babyloniske fangenskab så man tidligere et billede på de kristnes udlændighed fra det himmelske fædreland under jordelivet, og for at mindes herom indsatte man i kirkeåret en periode på 70 dage, som regnedes fra lørdag før første søndag efter påske »den hvide lørdag« 10 uger tilbage og således begyndte med den niende søndag før påske. Fra næste søndag, *Sexagesima*, talte man 60 dage til onsdagen efter påske, fra *Quinquagesima* 50 dage til påskedag og fra *Quadragesima* 40 dage til skærtorsdag. – Fastelavnssøndag og de følgende søndage i fasten betegnes i almanakken også med andre latinske navne: *Esto mihi*, *invocavit*, *reminiscere*, *oculi*, *lætare* og *judica*, ligesom søndagene efter påske *quasimodo*, *misericord. Dom.*, *jubilate*, *cantate*, *rogate* og *exaudi*, hvilket er begyndelsesordene af de latinske indgangssange, som pave Gregor den store omtrent 600 dannede af Davids Salmer til at indlede gudstjenesten med. Denne latinske indgang bibeholdtes også hos os efter Reformationen indtil 1640, da Kristian den fjerde afskaffede alle latinske kirkesange og biskop Brochmann indførte de bønner, hvormed gudstjenesten nu åbnes.

Vi vender tilbage til fasten. *Fastelavn* er en fordrejelse af det tyske Fastel- eller Fasten-abend. Selve fasten begynder dog først med næste onsdag (aske onsdag), hvorimod de 3 foregående dage viedes til lystighed som en erstatning for den følgende tids afholdenhed. Det var især i de sydlige lande, at denne lystighed fandt sted, og herfra er det, at det italienske *karneval* har sin oprindelse. Ordet kommer af det latinske *Caro vale*, dvs. far vel, kjød! og betegner altså en afsked med kødspiserne, før fasten begyndte. Denne folkefest med sine maskespil, væddeløb og deslige har aldrig helt fundet indgang her i landet, medens vi har fundet andre former for vor lystighed. Tirsdagen efter fastelavn kaldes *hvide tirsdag*, et navn, hvis oprindelse man ikke sikkert kender; dog antages det at komme deraf, at man på denne dag tog afsked med mælkemad, hvis nydelse var forbudt i fasten. Næste dag hedder *aske onsdag*, fordi på

den efter en fra det gl. Testamente (Jonas 8, 6; Esther 4, 1; Jef. 47, 1; Matth. 11, 21) overført skik indviet aske af biskoppen blev strøet på de kristnes hoveder som tegn på bod med de ord: »Husk på, at du er støv og aske og skal blive til støv igen.« På aske onsdag begyndte man at faste, hvorfor dagen også kaldes »Fastens hoved« eller begyndelse. Fasten skulle nemlig vare i 40 dage; så mange dage fastede nemlig Jesus i ørkenen (Matth. 4, 2) og Moses på Sinai (5. Moseb. 9, 9 og 18), så mange dage vandrede Elias fastende (1. Kong. B. 19, 8) og så mange år levede jøderne under afholdenhed i ørkenen (Josv. 5, 6). Mod slutningen af det 6. århundrede bestemtes det derfor, at fastetiden skulle vare 6 uger, nemlig fra første søndag i fasten indtil første påskedag. Dette ville udgøre 42 dage; men da man ikke måtte faste på søndagene, gik der 6 dage bort, og således blev kun 36 dage tilbage. For nu at nå det rigtige tal 40 medtog man 4 dage af den foregående uge og begyndte således den egentlige afholdenhed på aske onsdag. – Næste onsdag kaldes *tamperdag*, et navn, der er fordrejet af det latinske. I den katolske kirke delte man nemlig tidlig kirkeåret ligesom det naturlige år i 4 årstider, hver på 3 måneder, og i hver af dem holdt man 3 dages faste. Disse 4 årstider hedder på latin *quatuor tempora*, hvoraf først dannedes navnet *quatemberaften*, og da siden ved Reformationen fasten blev afskaffet, blev dagene med et forvandsket navn kaldt *tamperdage*. På disse afsagde tidligere den gejstlige ret dom i ægteskabssager, og skønt denne »Tamperret« er ophørt at være til, findes navnet *tamperdag* dog endnu i vore almanakker. Til at finde *tamperdagene* hjælper det gamle vers:

- Onsdag efter aske vi *tamperdage* få,
- Onsdag i pinseuge ligeså,
- Onsdag efter hellig korsens fest (d. 14. sptbr.),
- Onsdag efter Lucie (d. 13. dcbr.) komme *tamperdagene* vist.

Med *palmesøndag*, den dag, da Jesus holdt sit indtog i Jerusalem og folket strøede palmegrene for ham, hvoraf navnet, begynder *den stille uge*, kaldet sådan, fordi alt, hvad er kunne forstyrre andagten, som musik, dans, skuespil og deslige, var forbudt, for at vi i stille betragtning kunne mindes Jesu lidelse og død som en forberedelse til opstandelsens evangelium på første påskedag. Den første tors-

dag er *skærtorsdag*, dvs. den rene, den skære torsdag, som har fået sit navn af de mange baskninger af mennesker og gudstjenstlige ting, der efter udløbet af den lange faste foretoges til og på denne dag; nu var nemlig, som tidligere berørt, Quadragesimalfasten udløbet, i hvilken man ikke måtte salve sig, gå i bad eller vaske sig. Også kirkens alter og gulv blev nu vaskede, ligesom de katolske præster, foruden baskningen, på ny ragede deres hår. Nu fejres dagen, som bekendt, til minde om den hellige nadvers indstiftelse, tidligere også til minde om den med dette festmåltid forbundne fodtvæt (Joh. 13, 1), hvilken festligholdelse har været almindelig over hele kristenheden siden slutningen af det 7. århundrede, medens den i nogle egne allerede begyndte i det 5. århundrede. – *Langfredag*, på hvilken Jesus blev korsfæstet og lagt i graven, er altid i kirken blevet betragtet som en sorgens dag; »men sorgens pinlige dage forekommer os altid lange, medens glædes timer ile«, og deraf har dagen fået sit danske navn.

Endelig når vi til første *påskedag*, denne den kristne kirkes store glædesdag, der fejres til minde om Jesu opstandelse af graven. Også jøderne fejrede i den gamle pagts dage en påskefest til erindring om udgangen fra Ægypten, og fra dem er navnet gået over til os. Ordet påske er nemlig gennem det græske pascha kommet af hebræernes pesach, der betyder forbigang, et navn, festen fik, fordi morderengelen i Ægypten gik forbi jødernes huse (2. Moseb. 12, 27). Især tidligere spillede påskeæggen en hovedrolle i børnenes påskelege. Dette havde sin oprindelse deraf, at man i ældre tider på første påskedag bragte alle slags spisevarer hen i kirken og satte dem på eller ved alteret, hvor præsten lyste velsignelse over dem. Imellem disse spiser var især en stor mængde æg. Efter den ældre fasteorden var det nemlig forbudt at spise æg i fasten, hvorfor man ved dennes udløb ret glædede sig til igen at turde nyde dem, der tilmed på denne årstid faldt i stor mængde. – Anden påskedag er en fortsættelse af første påskedag, og til den er henlagt evangeliet om Herren, der mødte de to disciple på vejen til Emaus.

Tiden fra påske til pinse er i kirken en glædestid, den tid nemlig, i hvilken den opstandne Frelser vandrede her på Jorden blandt sine disciple. I denne tid indtræffer *Store bededag*, på 4. fredag efter påske, en bods- og bededag ikke til minde om nogen enkelt

begivenhed, men i stedet for de mange bodsdage i den ældre kirke, som sammenfattedes i denne ene. Den blev indført ved forordningen af 27. marts 1685, af hvis ord kan mærkes følgende: »Overalt, både i købstæderne og på landet, skal om aftenen før bededagen klokken 6 ringes med den største klokke i hver kirke; alle boder, kældre og kroer, hvor noget slags varer eller drik sælges, skal da straks tillukkes, og ingen videre handel, hvad det kan være, den aften drives.« I København var det tidligere skik aftenen før Store bededag at spadserere på Volden »for at høre klokkerne ringe«. – 40 dage efter påske, altid på en torsdag, indtræffer *Kristi himmelfartsdag*, den dag, på hvilken kristus åbenbarede sig for sine disciple, da han skiltes fra dem og fra Jorden og blev optaget til himlen, hvor han satte sig ved Guds højre hånd. Med den begynder pinsens beredelsestid.

Ti dage senere falder *pinse* selv, hvor tredje store højtid, som vi helligholder til erindring om den hellig Ånds udgydelse over apostlene, og den kristne kirkes stiftelse. Navnet er af græsk oprindelse og betyder den halvtredsindstyvende, nemlig dag efter påske. Også jøderne fejrer denne dag til minde om, at Moses da gav de 10 bud på Sinai bjerg. Til pinse slutter sig *Trinitatis søndag*, dvs. trefoldigheds eller treenigheds søndag, en fest for den treenige Gud, der ligesom endnu engang samler de tre kristne hovedfester: Julen, Faderens fest, påsken, Sønnens fest, og pinsen, Åndens fest. Den er den yngste af alle vore kirkelige festdage og blev først almindelig anordnet 1334 af pave Johan XXII.

Israelliterne har årlig 5 højtider, nemlig: 1) *Det usyrede brøds fest* (Chag Hamazoth) eller påskefesten til minde om Israels forløsning fra trædomsåget og dets udkårelse til Herrens tjeneste. Denne fest fejres fra den 15. i forårsmåned (Nisan), på hvilken der forud bragtes et offer af den første byggrode (Omer) indtil den 21. i Jerusalem og *udenfor* Jerusalem indtil den 22. (incl.) – 2) *Ugefesten* (Schebuoth), sædvanlig kaldet pinsefesten, den 6. og 7. dag i den tredje måned (Sivan) til erindring om åbenbaringen på Sinai, pagtens fest. Før i tiden var det tillige takkefesten for hvedehøsten, hvor enhver bragte gaver af førstegrøden, hvoraf der ofredes to brød. – 3) *Nyårsfesten* (Rosch Haschanah) den første og anden dag i den 7. måned (Tischri, med hvilken måned det borgerlige år begynder). Der blæses i basunen (Schofar), hvilket skal betegne, at

man hylder og anerkender Guds herredømme, mindes den eviges dom og derfor prøver sin vandel som menneske og israelit og højtideligholder de første dage i året med bod og bøn. – 4) *Forsoningsfesten* (Jom Hakippurim), sabbatternes sabbat, som Skriften kalder den, helliget til bod og forsoning, den 10. dag i den 7. måned. Det er Israeliternes helligste dag i året, hvor man ved bøn, anger og bod søger at genvinde sjælens ved synd fortabte fred. – 5) *Løvsalsfesten* (Chag Hasukkos) den 15. dag i den 7. måned, til minde om hin tid, da Israel under Guds beskærmelse drog igennem ørkenen og boede i hytter. Den fejres i høsten, da den tillige indstiftedes som takke- og glædesfest for velsignelse i lade og vinperse. Den 8. dag i løvfaldsfesten er en særegen fest, med hvilken alle festdage sluttes, og den kaldes derfor slutningsfest (Schemini Azeres). Denne slutningsfest anden dag kaldes glædesfest over Torah (Simchas Torah), fordi på denne dag i synagogen læsningen af den hellige Torah sluttes og begyndes påny. (Dagene imellem de første og sidste påskedage, som også imellem de første løvfaldsdage og slutningsfesten kaldes halvfestdage (Chol Hamoed).

Foruden disse 5 højtider har jøderne endnu festlige mindedage om Israels frelse og sejr: 1) *Tempelvielses- eller lysefesten* (Chanukah) den 25. i den 9. måned (Kislev) til minde om troens sejr ved makkabæernes heltedige kampe og om templets renselse. – 2) *Purim* (Loddernes fest) den 14. i den 12. måned (Adar) til minde om Israels vidunderlige frelse i det persiske rige ved Morderhai og Æster, som der fortælles om i Æsters Bog, hvilken på denne dag oplæses i Guds hus. – Disse festlige mindedage fejres i hovedsagen kun gudstjenestelig, og alt arbejde er tilladt på dem. (Efter lærebogen af A.A. Wolff.)

I Almanakken er der i regelen ved hver dag anført et navn, hvilket skriver sig fra den katolske tid. Paverne indskriver nemlig i en bog, Kanon, alle helgernes navne og livsomstændigheder, og fra den er de overført til Almanakken, for at man kunne se, når de forskellige skytshelgeners dage indtraf. Denne dag er dog ikke, som man

kunne fristes til at tro, helgenernes fødselsdag, men deres dødsdag, på hvilken de gik ind til himlens glæde, og som altså betragtedes som deres egentlige og sande fødselsdag. I senere tider er flere af disse navne blevet fortrængte af navne på personer af kongehuset, som på disse dage fejrede deres fødselsdage, og af enkelte andre, hvis betydning næppe kendes.

Vi går derefter over til forklaringen af de enkelte måneders og dages navne og begynder da med

Januar eller glugmåned

Sit fremmede navn har måneden fået af den latinske gud *Janus*, der var guddom for al begyndelse og hvis navn således passende overførtes på årets første måned. Han afbildes med to ansigter, af hvilke det ene skuer tilbage, det andet fremad, hvori tillige ligger en smuk symbolsk hentydning til, hvorledes man ved overgangen til det nye år kaster blikket tilbage til det svundne for at tage afsked med det og dets glæder og sorger og tillige med tillidsfuldhed og forhåbning ser det nye i møde. – Det danske navn *glugmåned* afledes af det gamle ord *glug*, dvs. vindue og hentyder billedlig til, at nu åbnes udsigten ind i det nye år.

1. Det borgerlige års første dag, men tillige en kirkelig festdag til minde om Frelserens omskærelse, da han fik navnet *Jesus*, til en påmindelse for os om, at »i Jesu navn bør al vor gerning ske«.

2. *Abel*, Adams og Evas anden søn, som blev ihjelslået af sin broder Kain, hvortil måske navnet *Abel* sigter, der betyder forfængelighed.

3. *Enoch* blev af Gud optaget i himlen 365 år gammel og var fader til

4. *Methusalem*, det ældste menneske, der efter Bibelen har levet, idet han døde 969 år gammel.

5. *Simeon* er den gudfrygtige mand, om hvem evangelisten Lukas fortæller, at den hellige Ånd havde åbenbaret ham, at han ikke skulle dø, før han havde set Herrens salvede, hvilket også skete; i templet priste han Gud, fordi han havde set Jesusbarnet.

6. *Helligtrekongersdag* var tidligere en kirkelig festdag til erindring om de vise fra Østerland, som kom for at tilbede Jesus. Allerede i begyndelsen af det tredje århundrede gjorde legenden vismændene til konger og satte deres antal til tre efter de gaver, de bragte, guld, røgelse og myrrha, og fra omtrent 600 kender man deres navne, nemlig Kaspar, Balthasar og Melchior.

7. *Knud Hertug* er Erik Ejegods bekendte søn Knud Lavard, som lumskelig blev myrdet i Haraldsted Skov på Sjælland 1131 af sit søskendebarn Magnus, kong Nils's søn. Da der på stedet, hvor han faldt, til tegn på hans uskyld fremsprudlede en kilde, blev han optagen blandt helgenernes tal, og til hans ære oprettedes der efterhånden flere gilder.

8. *Erhard* var i det ottende århundrede biskop i Trier og skal have gengivet en fornem mands blinde datter synet, hvorfor han 1050 af pave Leo den niende blev kanoniseret eller erklæret for helgen.

9. *Julianus* var en tilhænger af Kristi lære, der led martyrdøden i kristenforfølgelserne ved år 300.

10. *Paul Eremit* eller Eneboer var en ægypter, født 228, som for at undgå kristenforfølgelserne begav sig ud i ørkenen og endelig kom til en klippehule, hvori han fandt en frisk kilde. Her levede han i 89 år og ernærede sig af palmetræets frugter og et halvt brød, som en ravn hver dag bragte ham. Da han var 113 år gammel, kom den hellige Antonius, der ikke boede langt derfra, til ham, og for ham åbenbarede Paul, at han snart ville dø. Da dette var sket den næste dag, begravede Antonius ham i en grav, som to løver havde gravet.

11. *Hyginus* var pave i Rom i det andet århundrede. Han skal have indført den skik at bruge faddere som vidner ved dåben og være faldet som martyr.

12. *Reinhold* af fornem byrd blev siden munk i Køln. Han førte et helligt levned, hvorfor Herren ved ham virkede mange undere; især blev syge og værkbrudne i mængde ført til ham, og han helbredte dem alle. Han deltog i de store bygningsarbejder i Køln og førte opsynet over stenhuggerne; men da han også selv tog fat og arbejdede så ivrigt, at også de måtte anstrenge sig mere, end de havde lyst til, blev de opbragte og knuste hans hoved med deres hammere, hvorpå de kastede hans lig i Rhinen. Længe søgte man forgæves efter det, indtil han endelig åbenbarede sig for en

gammel, syg kone og viste hende, hvor de skulle søge ham. Således blev liget fundet og bragt til Køln, hvorfra det siden blev flyttet til nabostaden Dortmund.

13. *Hilarius* var biskop i Poitiers i Frankrig og bekæmpede ivrig arianerne, af hvem han blev landsforvist. Han kom siden tilbage og døde år 367. Han er bekendt som digter af nogle af de første salmer, f.eks. Alene Gud i himmerig.

14. Af navnet *Felix* er der flere helgener ved denne dag, af hvilke vi dog nærmest må tænke på biskop Felix i Addera. Efter at have tjent i 44 år som biskop blev han rørt af slag og mistede både mælet og al følelse. Da der siden udbrød en kristenforfølgelse, i hvilken henved 5000 kristne blev dræbt, anråbte man kongen om at skåne denne stakkels følelsesløse mand, der dog snart ville dø, og tillade ham at leve resten af sine dage i Karthago; men tyrannen lod ham lægge over tværs på et mulæsel og således føre bort.

15. Også af navnet *Maurus* findes flere helgener, af hvilke den bekendteste er Maurus Abbed i Blansenil i Frankrig. Han var søn af en romersk senator og blev opdraget i klostret Kasino af den hellige Benedikt, hvis kærlighed han i høj grad vandt. Han gjorde flere undere, idet han ikke blot helbredte stumme og halte, men endog gik på vandet for at drage et barn op, der var nær ved at drukne. Også i Frankrig udførte han flere undere og nød stor anseelse. Da efter hans død (584) klostret Blanfeuil blev indlemmet i klostret Fossex, blev hans relikvier flyttede der hen under lydelig gang af englens og udbredelsen af en herlig duft.

16. *Marcellus* blev som pave i Rom fanget af kejser Maxentius og opfordret til at afsvære sin tro og tilbede afguderne. Da han standhaftig nægtede dette, blev han sat til at rense lastdyrenes stald, hvorved han måtte indånde en skrækkelig stank, indtil de kristne en nat udfriede ham og bragte ham til en kristen kvindes hus. Da han der sammen med flere andre i nogen tid havde tjent Gud med sang og bøn, fik Maxentius det at vide, hvorpå han også lod dette hus indrette til stald. Marcellus måtte nu her ligeledes døje meget af stanken, ja blev endog tvunget til at æde af møget, indtil han endelig opgav sin ånd i året 309. Hans relikvier blev siden fordelt på forskellige steder, hvor der skete mange mirakler ved dem.

17. Den hellige *Antonius* blev tillige med sin søster af sine

forældre, der var fornemme folk i Ægypten, opdraget i stor gudsfrygt. Da de var døde i hans tyvende år, overtog han styrelsen af huset; men da han engang hørte en prædiken over de ord: »Såfremt du vil være fuldkommen, gå da hen og sælg alt, hvad du har, og giv det til de fattige og følg mig,« overgav han sin søster en del af sin ejendom, solgte resten og trak sig tilbage fra verden. I sit 35. år begav han sig ud i ørkenen; her levede han i 20 år i et gammelt, forfaldent slot, hvor efterhånden mange sluttede sig til ham. Da siden de kristne blev hårdt forfulgte, gik han til Alexandria og opmuntrede dem til standhaftighed, uden at man gjorde ham noget. Derefter drog han tilbage til sit kloster; men da han på grund af de mange undere, han gjorde på syge og besatte, havde alt for stort tilløb, begav han sig dybere ind i ørkenen til et sted, Gud havde anvist ham, og hvor han skaffede sig sit underhold ved at dyrke jorden. Han døde 105 år gammel i året 356 i nærværelse af de hellige engle. Han er klostervæsenets stifter.

18. Hert. B. Mar., dvs. Frederik VI's datter Vilhelmine Marie, som er født på denne dag og blev gift med hertug Carl af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg. – *Prisca* var en romersk pige af adelig byrd, som holdt fast ved troen på Kristus og vægrede sig ved at tilbede Apollo, hvis billedstøtte og tempel på hendes bøn skulle være nedstyrtede. Endelig blev hun 273 dræbt som martyr efter de skrækkeligste pinsler.

19. *Pontianus* kan være et eksempel på, hvorledes man ved forskellige udsøgte pinsler søgte at bringe Kristi tilhængere til frafald. Under kejser Markus Aurelius (161-180) blev han ført for retten og der først pisket og tvunget til at gå på gloende kul og siden kastet for løver, som dog intet gjorde ham. Derpå forsøgte man at sulte ham ihjel; men englene kom ned fra himlen og bragte ham spise. Efter endelig at have hældt smeltet bly i hans hals endte man hans lidelser ved at afhugge hans hoved.

20. *Fabian* blev på en ejendommelig måde udvalgt til biskop i Rom. Da han nemlig 236 var tilstede ved et biskopvalg for at se, hvorledes dette gik for sig, og den forsamlede menighed vaklede i valget mellem flere dertil skikkede mænd, fløj en due ned fra himlen og satte sig på hans hoved. Dette blev betragtet som et tegn fra himlen, og straks blev Fabian erklæret for biskop. 14 år efter blev han dræbt af kejser Decius. – *Sebastian* var først kriger under

kejser Diokletian; men da han siden gik over til kristendommen og opmuntrede dennes bekendere til fasthed i troen ved henvisning til den evige glæde, i sammenligning med hvilken dette livs trængsler er for intet at regne, lod kejseren ham fange og bundet til et træ udstille til skive for hans tidligere kammerater. Gjennemboret af tusinde pile blev han liggende som halvdød, men rejste sig siden sund og karsk og gik op på slottet, hvor han foreholdt kejseren hans tyranni og ukristelige forfølgelser. På ny greben blev han ihjelslået med knipler og led således martyrdøden 287.

21. *Agnés* var en ung romersk pige, hvis skønhed gjorde, at hun blev elsket af by-øverstens søn. Da hun ikke ville ægte ham, fordi hun havde formælet sig med den Herre Kristus, ville hans fader udsætte hende for offentlig krænkelser og lod hende nøgen føre frem for folket; men en engel fra himlen bragte hende et hvidt klædebon at indhulle sig i. Da hendes bejler, optændt af elskov, siden ville krænke hende, faldt han livløs om, men kom på hendes forbøn til live igen. Efter at man desuagtet, men forgæves, havde prøvet at brænde hende på bålet, blev hun henrettet med sværdet og gik trøstig og glad sin død i møde (306). Legenden tilføjer, at da hendes forældre af sorg tilbragte nætterne ved hendes grav, svævede en nat en kvindeskare, og blandt den deres datter, ned fra himlen til dem. »Græder ikke over mig,« sagde hun, »I se jo, at jeg lever; ønsker mig hellere til lykke med, at jeg har fået lysets bolig til arv og der lever med ham, hvem jeg allerede på Jorden elskede af hele mit hjerte.«

22. *Vincentius* var en helgen, som i troen på Kristus overvandt alle de skrækkelige pinsler, man anvendte mod ham. Spanier af Fødsel blev han i Valencia 300 for troens skyld først ilde slaget med knipler, dernæst lagt over en jernrist, hvorunder tændtes en langsomt brændende kulild, så kastet med sammenkneblede fødder i et mørkt fængsel, hvis gulv var belagt med skarpe glasskår, og endelig til sidst halshugget, hvorpå hans krop blev kastet for hunde og svin.

23. Af navnet *Emerentius* finder vi ingen helgen, derimod en helgeninde *Emerentia*. Hun var en veninde af Agnes (se ovenfor) og fulgte hendes lig til graven. Da hedningerne overfaldt ligskaren, bebrejdede hun dem med alvorlige ord deres ugudelighed; uden at

agte herpå stenede de hende ihjel, og hun opgav ånden på sin venindes grav under inderlige bønner til Gud.

24. *Timotheus* var discipel og ven af Apostlen Paulus, som indsatte ham til biskop i Ephesus. Efter at have tjent her trofast i flere år blev han under kejser Domitian stenet til døde 96.

25. *Pauli* omvendelse er en fest, der fejres i de katolske og mange protestantiske lande til minde om, hvorledes Paulus fra at være en heftig forfølger af Kristi lære blev dens ivrige forkæmper, hvorom kan læses i Ap. Gern. 9, 1-18.

26. *Polycarpus* var discipel af Apostlen Johannes og blev biskop i Smyrna. Her virkede han med iver og kraft, indtil han 86 år gammel blev dræbt 167. Da han førtes til døden, vakte hans høje alder medlidenhed hos landshøvdingen, som søgte at få ham til at sværge til kejserens skytsgud for at kunne spare ham; men både bønner og trusler var unyttige overfor Polykarps standhaftighed. Bundet til en pæl skulle han nu levende brændes; men luerne hvælvede sig som ved et vidunder i en bue over hans hoved uden at skade ham. Da trådte bøddelen til og gennemstak ham med et spyd, så han fik en let og hurtig død. Polykarps faste og rolige holdning blev ikke uden virkning; thi landshøvdingen afstod påvirket deraf fra videre forfølgelse mod de kristne.

27. *Chrysostomus* »Guldmund« er et tilnavn, der blev tillagt Johannes, biskop i Konstantinopel, for hans sjældne veltalenheds skyld. Han vandt sig mange hengivne tilhængere, men vakte også manges fjendskab, og disse lykkedes det to gange at få ham fordrevet. Første gang blev han dog snart kaldt tilbage, nærmest på grund af et jordskælv, der vakte stor forfærdelse i Konstantinopel; men han måtte atter vige for kejserinde Gudoxias had 404 og flakkede siden landsforvist omkring. Da han en nat hvilede i martyren Basilikus's kirke, åbenbarede denne sig for ham i drømme og sagde til ham: »Vær frimodig, i morgen skulle vi samles.« Og således skete det; thi næste dag, den 14. september 407, udåndede han med de ord på læberne, som havde været hans livs løsen: »Ære være Gud for alt!« Hans lig blev siden, den 27. januar 438, bragt til Konstantinopel og bisat i Apostlenes kirke, og derfor fejres denne dag som hans fest.

28. *Carl* den store er frankernes berømte konge, som døde på denne dag 814. Pave Hadrian optog ham 1166 i helgenernes tal.

29. *Valerius* var en af Jesu 70 disciple, som siden af apostlen Peder blev sendt til Franken for at prædike evangelium. Da han kom til Trier, ville hedningerne stene ham; men i det samme stivnede de og kunne ikke røre et lem, før han ved sin bøn igen befriede dem. Han døde som biskop i Trier.

30. *Lovise* er Frederik V.'s datter, født den 30. januar 1750, gift med landgreve Carl af Hessen og moder til Frederik VI.'s dronning Marie Sofie Frederikke. – Kalendernavnet *Adelgunde* tilhører en fransk prinsesse, som anlagde et kloster, hvor hun førte et kysk og gudeligt levned, indtil hun døde af kræft i brystet 684.

31. *Vigilius* var en romersk yngling, som 20 år gammel kom til Trident, hvor han gjorde så mange undere, at folket fik ham valgt til biskop. Han prædikede flittigt og tro evangeliet, men blev, da han ved sine bønner omstyrkede et afgudsbillede, stenet ihjel af det forbitrede folk 420.

Februar eller blidemåned

nu årets anden måned, har sit navn af det latinske ord *februare*, dvs. renses, fordi der i gamle dage i Rom i februar, som da var årets sidste måned, holdtes en renselsesfest for de levende og bragtes sonofre for de døde. Det danske navn *blidemåned* sigter til, at vinterens strengthed nu begynder at mildnes og et blidere vejrlig at melde sig. Februar har i et almindeligt år 28, men i et skudår 29 dage.

1. *Brigida* er navnet på en skotsk helgeninde, som allerede i sin ungdom fik tegn på, at hun var særlig udvalgt, idet der enten over det hus, hvori hun opholdt sig, eller over hendes hoved brændte en klar lue. Hun anlagde flere klostre og førte et strengt liv, gjorde mange undere og blev altid ledsaget af engle, af hvilke hun bl.a. modtog viefvand til at renses en spedalsk med. Hun døde 70 år gammel i året 523.

2. *Kyndelmisse* er et forvansket navn i stedet for kandelmesse af det latinske *missa candelarum*, dvs. lysenes messe. På den ovenfor omtalte renselsesfest i det gamle Rom bar bl.a. kvinderne fakler gennem gaderne for at mindes gudinden Ceres, der søgte sin datter Proserpina. Da folket siden i Rom holdt fast ved de gamle skikke,

omdannedes under kejser Justinian denne fest til en kristelig renselsesfest, på hvilken man foretog store processioner med vokslys i hænderne gennem kirkernes gange. Senere indviedes på denne dag med salt og vand og korsets tegn under bønner de vokslys, candelæ, som i årets løb skulle benyttes til helligt brug. Disse lys, mente man, havde kraft til at fordrive djævelen og onde ånder, og man brugte dem derfor ved sygesengen, ligbåren, udøbte børns vugge og andre lejligheder.

3. *Bladius* var biskop i Lilleasien og begav sig på grund af forfølgelserne mod de kristne ud i en bjerghule, hvor han levede som eremit i 7 år. Hans opholdssted blev opdaget derved, at han helbredte de syge dyr, som kom til ham, og han blev ført for retten, hvor han ikke ville afsværge troen. Efter at være bragt i fængsel og der have udført flere undere blev han kastet ud i en sø; men da en engel drog ham op heraf, blev han endelig halshugget under kejser Licinius 316.

4. *Veronica* er navnet på den kvinde, om hvem legenden fortæller, at hun, da Frelseren på vejen til Golgatha stønnede under korsets byrde, rakte ham et klæde til at aftørre sveden med; men da hun modtog det tilbage, havde Frelseren ladet sit billede afpræge deri til belønning for den medlidenhed hun havde vovet at vise ham, den forfulgte. På denne måde blev da Jesu billede bevaret for de kommende slægter.

5. *Agathe* »den gode« var en siciliansk pige, som, født af hedenske forældre, i sit tiende år blev grebet af troen og flygtede til Malta. Hun blev ført tilbage og udsat for alle slags fristelser; men da hun hverken ved løfter eller trusler ville tjene by-øverstens lyster eller afsværge troen, blev hun udsat for de skrækeligste pinsler: Man afskar hendes bryster og kødet under fodsålerne og lod hende gå på spidse glasskår. Derpå blev hun kastet i fængsel, hvor man lod hende sidde uden lægemidler, spise og drikke; men Sct. Peder åbenbarede sig for hende og bød hende lægemidler til at lindre smerterne med; da hun afviste dem, helbredte han hende med et ord. Senere, da man på ny pinte hende, led hun alt med et glad smil, uden suk og skrig, og da bødlerne ikke kunne få bugt med hende, blev hun ført tilbage til fængslet, hvor hun opgav ånden 251.

6. *Dorothea* »Guds gave« blev ført frem for at pines; men da

landshøvdingen Fabricius så hende i hendes fulde ungdomsskønhed, lod han hende bringe til sig for at gøre hende til sin frille; men Dorothea udråbte, at hun havde viet Gud sit legemes tempel, hvorfor det ikke sømmede sig at besmitte det med ukyskhed, hun var villig til at lide døden og bad ikke om nåde. Da landshøvdingen fik dette svar, opflammedes hans brynde end mere; men Dorothea forlod hemmeligt om natten hus og gods (thi hun var af adelig byrd og meget rig) og begav sig til et øde sted, hvor der levede flere kristne, som hun styrkede ved sit eksempel. Til sidst skal hun dog være bleven dræbt 287.

7. *Richard* er enten, som nogle mener, den berømte engelske konge Richard Løvehjerte, der faldt 1199 ved belejringen af slottet Chalus, eller, efter andre, en gammel engelsk konge, som 721 foretog en rejse til apostlene Peders og Povls grave i Rom, men døde næste år på hjemvejen i Lucca, hvor der skete mirakler ved hans grav, så at han blev optaget blandt helgenerne.

8. *Corintha* led under kejser Decius martyrdøden, idet man bandt fødderne sammen på hende og lod hende af en hest slæbe gade op og gade ned, indtil hun opgav ånden.

9. *Apollonia* var en alexandrinsk martyrinde, på hvem man udslog tænderne, fordi hun ikke ville tilbede afguderne. Til sidst blev hun ført til bålet; men da man nærmede sig til dette med hende, rev hun sig pludselig løs af bødlernes hænder og styrtede sig i ilden til stor forbavselse for de omstående.

10. *Scholastica* var nonne i klostret Monte Casino i Italien. Da der efter hendes død ca. 540 skete flere undere ved hendes lig, blev hun gjort til helgen.

11. *Cuphrosyne* var en ung pige i Alexandria, hvem forældrene ville tvinge til at ægte en letsindig adelsmand, som hun ikke elskede. For at undgå dette flygtede hun hemmeligt hjemmefra, iførte sig mandsdragt og gav sig som munk i et kloster, hvor hun i lang tid levede sammen med de andre munke, uden at hendes køn opdagedes; men siden fik hun på abbedens befaling, for hvem hun havde åbenbaret sit køn, en særskilt celle, i hvilken hun opholdt sig i 30 år, indtil hun følte døden nærme sig. Da lod hun sin endnu levende fader kalde, gav sig til kende for ham og døde i hans arme 470.

12. *Eulalia* led som 13-års pige martyrdøden i Spanien 303, fordi

hun bebrejdede den romerske kejser hans grusomhed og afguder. Hendes sjæl skal i en dues skikkelse være faret op til himlen.

13. *Benignus*, præst i Umbrien, led martyrdøden under kejser Diocletian.

14. Der nævnes ikke færre end 6 helgener af navnet *Balentinus*. Nærmest må vi dog tænke på en præst af dette navn, som blev ført for kejser Claudius. Han forklarede for denne den kristne læres hovedsætninger, påviste hedenskabets uholdbarhed og søgte at omvende kejseren, men blev bekæmpet af by-øverst. Desuagtet skaffede han dennes blinde datter synet ved at lægge hænderne på hende og døbte derpå hende tillige med 44 af hendes familie. Forbitret herover lod faderen ham med kejserens tilladelse slå med knipler og siden halshugge.

15. *Faustinus* var en kristen præst, som, fordi han foragtede de hedenske afguder, under kejser Hadrian blev kastet for løver, bjørne og andre vilde dyr; men da disse i stedet for ham sønderrev rettens tjenere og Saturns præster, og mange folk af den grund omvendte sig, gav man ham smeltet bly i halsen og brændte ham på pinebænken med glødende jern, dog uden at det skadede ham, hvorpå han til sidst blev halshugget i Rom 120.

16. *Juliane* var en ung kvinde i Rikomedia, til hvem by-øverst bejlede; men da han var en hedning, ville hun ikke ægte ham, med mindre han omvendte sig og antog den kristne tro. Opbragt herover lod han hende nøgen piske, ophænge ved hårene, overhælde med sydende bly og til sidst kaste med sammenlængede fødder i et hårdt fængsel. Her blev hun stærkt fristet af djævelen i en engelsk skikkelse; men advaret af Herren modstod hun ham og vedblev at opmuntre sin bejler til at vende sig til Kristus, dog uden frugt. Efter standhaftig at have udholdt de største pinsler, hvorved hun bragte sine bødler og 130 andre til at omvende sig, blev hun til sidst halshugget omtrent år 300. – Foruden hende nævnes to andre helgeninder af dette navn.

17. *Findanus* var en engelsk biskop, som udmærkede sig ved sin iver for den kristne tros udbredelse og døde 661.

18. Navnet *Juliane Sophie* er indført i almanakken efter 1788, i hvilket år arveprins Frederiks datter, altså Kristian den ottendes søster, Juliane Sophie fødtes på denne dag. Hun blev 1812 gift med prins Frederik Vilhelm Carl Ludvig af Hessen-Philippsthal-Barch-

feld og døde 1850. – Dagens helgeninde *Concordia* »Enighed« var en romersk martyrinde, der blev dræbt under kejser Decius, fordi hun ikke ville afsværge den kristne tro.

19. *Ammon* var tillige med fire andre krigere tilstede i Alexandria som sagt en dag i året 249, da nogle kristne fanger blev forhørt af dommeren. Da en af disse, hårdt trængt af bødlerne, var nær ved at falde fra, tilvinkede Ammon og hans staldbrødre ham, at han skulle holde stand og ikke ved frygttagtighed tage skade på sin sjæl. Da de herved havde hendraget opmærksomheden på sig, gik de af egen drift frem for dommeren og meldte sig som kristne. Dommeren tabte sin fatning over denne deres frejdighed og mod; men de kristne styrkedes til udholdenhed og standhaftighed, især da de så dem glade gå døden i møde for også med deres blod at vidne om deres tro.

20. *Eucharias* blev imod sit ønske valgt til biskop i Orleans. Da han optrådte mod frankernes konge Carl Martel, som ville opkaste sig til enerådige kirkeværge, blev han kastet i fængsel, hvor han døde 743.

21. *Samuel* var jødefolkets sidste dommer, som efter Herrens befaling valgte Saul til konge.

22. *Peders Stol*. Efter den kristelige tradition skal apostlen Peder have oprettet og i syv år beklædt bispestolen i Antiochia. Herfra kom han til Rom, hvor han blev stifteren af pavestolen, der efter ham kaldes St. Peders Stol og som han beklædte i 25 år. Til minde herom holder katolikerne den 18. januar en fest, som protestanterne forkastede, medens den 22. februar blev fejret til ære for den antiochiske stol.

23. *Papias* var biskop i Hierapolis i Frygien og skal have været en discipel af apostlen Johannes. Han var nidkær og ivrig i sit embede og førte en hellig vandel, indtil han døde i begyndelsen af det andet århundrede.

24. *Matthias* »Guds Gave« er den apostel, der blev valgt i Judas's sted (Ap. Gern. 1, 23-6). Efter Kristi himmelfart blev jødeland ham anvist, for at han der skulle udbrede den kristne lære. Om hans senere skæbne går der en mængde forskellige beretninger, hvilket tilstrækkelig viser, at man intet sikkert véd derom.

25. *Victorinus* fra Korinth blev tillige med flere andre for troens

skyld jaget i landflygtighed og led martyrdøden i Ægypten i året 285.

26. *Inger* eller *Ingardis* var en fransk kongedatter, som blev gift med en spansk kongesøn, hvem hun førte over til den sande lære. I den strid, der herover opstod mellem fader og søn, blev *Ingers* mand fængslet og dræbt.

27. *Leander*, biskop i Sevilla, var en lærd mand, der stod i høj gunst hos pave Gregor den store, fordi han omvendte mange af sine landsmænd. Han døde mod slutningen af det sjette århundrede.

28. *Øllegaard* er en fordanskning af det fremmede navn *Hildegard*. Således hed en gudfrygtig tysk kvinde, abbedisse i et kloster ved Bingen ved Rhinen, hvem høje og lave søgte for at begære hendes mægtige forbøn. Hun døde i 1197 i en alder af 99 år.

Marts

har sit latinske navn af de gamle romeres nationalgud Mars; det danske navn *Tordmåned* står måske i forbindelse med det nordiske gudenavn Thor.

1. *Alninus* gik, skønt af fornem slægt, tidlig i kloster, hvor han fra munk efterhånden steg til abbed og biskop. Da han gjorde mange undere, f.eks. helbredte blinde og opvakte en død mand, blev han efter sin død 549 anset for en helgen.

2. *Simplicius* var i en såre vanskelig tid en ivrig og nidkær pave og døde 483.

3. *Kunigunde* var gift med den tyske kejser Henrik den anden. Også i sit ægteskab levede hun i bestandig kyskhed, hvilket kejseren selv bevidnede på sit dødsleje, og da hun engang var beskyldt for ægteskabsbrud, beviste hun sin uskyldighed ved at gå på gloende jern. Hun byggede kirker og klostre og tog selv sløret efter at være blevet enke. Som nonne deltog hun i alle arbejder og øvelser, hvorved hun opnåede en sådan hellighed, at hun kunne gøre undere. Således slukkede hun en ildsvåde ved at gøre korsets tegn derover, hængte sin handske på en solstråle, og ved hendes grav helbredtes siden besatte, halte og andre syge, ligesom også støvet fra graven kunne læge sår. Hun døde 1040 og blev kanoniseret 1200 af pave Innocens den tredje.

4. *Adrian* var en tapper krigere, som tillige med 23 andre kristne vandt martyrronen 320, idet han først blev kastet for løver og siden halshugget.

5. *Theophilus*, biskop i Cæsarea, udmærkede sig ved fromhed og et ulasteligt levned. Han sammenkaldte 197 et kirkemøde, på hvilket det blev vedtaget, at påskefesten over hele kirken skulle fejres om søndagen.

6. *Gotfred*, abbed i Vendome ved overgangen til det 12. århundrede, kom siden til Rom og opnåede den højeste kirkelige værdighed næst efter paven, idet han blev kardinal.

7. *Perpetua* led martyrdøden tillige med flere andre i Mauritien 203, efter at hun først i fængslet havde haft et syn, der viste hende en stige, som førte op til himlen. Ad denne steg hun op tillige med en anden af sine lidelsesfæller, og da de havde nået det øverste trin, blev der fra himlen rakt dem en bid til vederkvælgelse; heraf sluttede de, at de skulle dø som martyrer og siden nyde løn i himlen for deres lidelser.

8. Navnet *Beate* er indkommet i almanakken i forrige århundrede, uden at vi nu kan sige hvorfor, da det ikke forekommer i nogen helgenliste.

9. Om de 40 *Riddere* fortæller legenden følgende. I året 320 lod den romerske kejser Licinius den befaling udgå i Cæsarea i Armenien, at ingen måtte bekende Kristus; dem der gjorde det, udsatte sig for alle slags pinsler, ja for døden selv; tillige udsendte han spejdere for at vogte på de kristne og lod offentlig oprette en galge og udstille marterredskaber. Herover forfærdedes mængden, en stor del flygtede, andre fornægtede deres tro, men nogle hengav sig også frivillig til pinslerne, for hvilke de bukkede under og derved nåede martyrkronen. Da meldte 40 unge krigere sig hos øversten og bekendte deres tro. Slagen af deres frimodighed tiltaler øversten dem venligt og søger at bringe dem bort fra deres vildfarelser ved at forestille dem, hvad der ventede dem, når de ikke fornægtede, medens de i modsat tilfælde kunne vente ære og belønning; med de svarede, at de ikke agtede jordisk gods og herlighed lige så lidt som pinslerne. Da optændtes øverstens vrede, og han udtænkte en ny art straf. Midt i byen var en sø, som i den strenge vinterkulde var belagt med is. Her lod han slå hul, i hvilket de 40 krigere blev nedsat nøgne, for at kulden kunne bringe dem på

andre tanker; men de blev alle standhaftige på en nær, som forsagede og blev taget op; men han døde straks, da han blev bragt ind i varmen. En af vogterne, der havde set, at en engel var steget ned fra himlen og havde påsat de kristne mænd en krone, blev grebet af troen, forlod alt og sprang i vandet i den forsagtes sted, så at tallet igen blev fuldt. Om morgenen, da det dagedes, var deres lidelser endte; man tog da deres legemer og opbrændte dem på bålet, og asken blev strøet i vandet. Blandt mændene fandtes dog en, som var af så stærk natur, at han havde modstået vinterkuldens magt. Af medlidenhed bragte vogterne ham tilbage til hans moder; men hun tog ham selv ved hånden og førte ham til bålet, hvor han da blev opbrændt tillige med sine kammeraters lig.

10. Om *Ædel* gælder det samme som om Beate ved den ottende marts.

11. *Thala* skal have været en dydig kristen jomfru, som under kejser Diokletian led martyrdøden.

12. *Gregorius* er den bekendte pave med tilnavnet den store. Han blev mod sin vilje udvalgt til pave; thi ved valget efter Pelagius II skjulte han sig, men blev røbet ved en ildsøjle, som viste sig over hans hoved, og ved at engle for op og ned over ham, og måtte da lade sig indvie 590. Såvel i sit liv som efter sin død 604 gjorde han mange under. Ham var det, der sendte den hellige Augustin til England for der at prædike kristendommen, hvorfor englænderne også har kaldt ham for deres apostel.

13. *Macedonius* blev grebet af hellig iver, da landshøvdingen Amatius i Ricomedia havde genopført et hedensk tempel og der ladet opstille afgudsbilleder, og trængte om natten ind i templet og omstyrtede disse. Da Amatius i sin harme herover ville udgyde uskyldigt blod, meldte Macedonius sig frivillig, men vægrede sig ved som bod at tilbede afguderne. Derfor blev han lagt over en rist og stegt ved ild; men for at vise sin foragt for pinslerne udråbte han: »Amatius! Har du lyst til at spise stegt kød, må du vende mig om på den anden side, for at du ikke skal få et stykke, der kun er halv stegt.« Således led han martyrdøden i året 366.

14. *Guty chius* var også en martyr, der blev dræbt i Mesopotamien 741 af den arabiske konge Isam.

15. *Zacharias*, pave i Rom, døde 752. Han lod bl.a. Carl den stores fader Pipin den lille salve til konge i Soissons af den hellige

Bonifacius, hvorved han skaffede pavemagten en virksom støtte.

Gudmund, biskop på Island, var fra sin ungdom af anset for sit strenge levned og sin store godgørenhed og kom kort efter sin død 1237 i ry for hellighed på grund af de undere, der skete ved hans grav.

17. *Gjertrud* »Skjoldmøen« fødtes i Brabant 632 og var af fornem slægt. Af sin moder fik hun en omhyggelig opdragelse og gjorde siden det løfte at tjene Kristus i ubesmittet renhed. Efter sin faders død gik hun, 18 år gammel, i kloster, hvor hun levede et fromt liv under stadig gudsfrygt og bodsøvelser. Sin dødsdag kendte hun forud og forberedte sig derfor til at tage afsked med verden og befalede bl.a., at der ved hendes begravelse ingen pragt måtte finde sted. Hun døde 664 som abbedisse i et kloster i sin fødeby. Efter hendes død skete der mange undere ved hendes lig. Hun afbildes gerne omgivet af en mængde rotter og mus, fordi det hed, at hun fordrev dette utøj; i hendes fødeby gik også det sagn, at vandet af en kilde, som havde sit udspring i hendes kirke, havde samme kraft. Overalt i Europa oprettedes der til hendes ære en mængde stiftelser for syge og fattige, også i København, hvor endnu en gade bærer hendes navn.

18. *Alexander* »Hjælperen« blev under kejser Severus som kristen kastet for vilde dyr, der dog ingen skade gjorde ham. Siden blev han biskop i Jerusalem, hvor han virkede i 50 år og bl.a. ordinerede Origenes og anlagde et bibliotek, som var Eusebius til stor nytte ved affattelsen af hans kirkehistorie. Under Decius blev han ført til Cæsarea og der pint på mangehånde måder og endelig kastet for vilde dyr; men heller ikke denne gang tilføjede de ham nogen skade. På retterpladsen døde han en naturlig død, hvorfor han også kaldes en martyr uden blod.

19. *Joseph*, Marias mand, Jesu fosterfader.

20. *Gordius* var en krigshøvding i Cæsarea og blev tidlig vunden for Kristi lære. Da kejser Maximilian begyndte sin kristenforfølgelse og overalt lod udråbe, at hvem der tilbad Kristus, skulle pines skrækkelig, aflagde Gordius sin krigerdragt, forlod hus og hjem og begav sig ud i ørkenen. Her levede han en tid lang, indtil han, engang der var forsamlet en stor mængde mennesker i Cæsarea til en hestekamp, begav sig til byen, elendig som han så ud i sine sønderrevne klæder og med langt hår og skæg, og der

udråbte, hvem han var, og at han var kommet for at bekende Kristus. Trods dommerens trusler og sine venners overtalelser blev han trofast og gik glad til bålet, idet han sang den 118. Salme: »Herren er med mig, jeg vil ikke frygte; hvad kan et menneske gøre mig?»

21. *Benedictus* »den velsignede« fødtes 480 i Nurcia i Italien. Han blev tidlig sendt til Rom for at gå i skole; men på grund af stadens store ugudelighed begav han sig ud i en ensom hule, hvor han tilbragte tre år. Rygtet om hans hellighed udbredte sig efterhånden, og han blev valgt til abbed i et nærliggende kloster; men da munkene ikke kunne finde sig i hans strenge regler og ville give ham gift i et bæger vin, som sprang i stykker, da han gjorde korsets tegn derover, flygtede han atter ud til sin hule. Dog her strømmede så mange til ham, at han kunne oprette 12 klostre. Da hans fjender bestandig forfulgte ham, gik han med få tilhængere til Casino, hvor han omstyrkede et apollotempel og i dets sted opførte en kirke og et kloster. Han gjorde mange undere, såvel i levende live som efter sin død (543), og hans sjæl så man vandre ad en skinnende vej op til himlen. Han er bekendt som stifter af Benediktinerordenen, der har fået navn efter ham.

22. *Paulus*, der nævnes denne dag, er ikke apostlen Paulus, der mindes den 29. juni sammen med Peter, men derimod en biskop Paulus i Rarbonne i Frankrig, der især skal være blevet æret som helgen i Spanien.

23. *Fidelis* blev dræbt som martyr i Afrika tillige med Felix og tyve andre.

24. *Ulrica*. Dette navn er optaget i vor almanak i forrige århundrede, uden at grunden dertil kan oplyses.

25. *Mariæ Bebudelsesdag*, der er blevet fejret som festdag i den katolske kirke lige fra det 5. århundrede, blev også festligholdt hos os indtil 1770, da Struense afskaffede den tillige med flere andre festdage, og evangeliet om, at engelen Gabriel forkyndte Maria Jesu fødsel (Luk. 1, 26-38) blev henlagt til femte søndag i fasten.

26. *Gabriel* »Guds mand«, hvis mindededag slutter sig til Mariæ Bebudelsesdag, er der engel, der af Gud blev sendt for at forkynde de vigtige budskaber til præsten Zacharias, at hans hustru Elisabeth skulle føde en søn, som skulle kaldes Johannes (Luk. 1, 5-25), og til Maria (se ovenfor).

27. *Castor* var en martyr, som sammen med flere andre led døden i Tarsis i Cilicien.

28. *Gustachius* var biskop i Antiochia. På synoden i Ricæa optrådte han heftig imod Arianerne og var i det hele en from, gudhengiven mand. Til sidst blev han af arianerne falsk anklaget for utugtigt levned og bespottende tale mod kejseren, hvorfor han blev afsat og jaget i landflygtighed til Thracien, efter at han havde beklædt sine embeder i 28 år.

29. *Jonas* blev som martyr dræbt under en kristenforfølgelse i Persien 326. I den strengeste vinterkulde blev han lagt nøgen og bunden en hel nat ud i sneen, og da han desuagtet standhaftig vedblev at bekende Kristus, skar man fingre og tær af ham, stak hans lemlæstede hænder og fødder i sydende beg, savede ham til sidst midt over og kastede stykkerne i havet.

30. *Quirinius* var en romersk krigsøverst, som ved et mirakel blev omvendt til kristendommen og lod sig døbe tillige med hele sit hus. Da dette blev meldt kejseren, lod denne hans tunge afskære, hans hænder og fødder afhugge og til sidst ham selv slæbe af heste og okser til retterstedet, hvor hovedet blev hugget af ham 130.

31. *Balbina*, Quirinius's datter, blev helbredt for en legemsskade af en engel, som opfordrede hende til at bevare sin jomfruelighed ubesmattet. Hun fandt St. Peters lænker, som hun forærede den hellige Theodora, en søster til St. Hermes. Hun blev dræbt som martyrinde sammen med sin fader.

April

har sit latinske navn af aperire, dvs. at åbne, fordi Jorden nu igen åbner sit moderlige skød for at modtage den ny sæd. På dansk kaldes den *Fåremåned*, fordi lammene nu fødes og fårene igen kommer ud på græs.

1. *Hugo* var biskop i Grenoble i Frankrig. Mod hans vilje blev bispeværdigheden ham pånødt, da han var 27 år gammel, og efter to års forløb nedlagde han den, men antog den igen på pave Gregor VII's opfordring. Han var en from mand og bl.a. en ven af Bernhard af Clairvoux; han græd næsten altid og havde pålagt sig selv aldrig at se efter en kvinde, hvilket han trolig holdt i 50 år. Han døde 1132 i sit 80. år efter at have beklædt bispestolen i 52 år.

2. *Theodosius* antages af nogle for at være den bekendte romerske kejser Theodosius den store, død 395, af andre for en martyr, som skal være død denne dag.

3. *Ricetas* var forstander for et kloster i Lilleasien. Fra sin ungdom af opdraget i Guds frygt førte han en ren vandel og holdt munkene til flittig bøn, bod og legemets spægelse; han gjorde også forskellige undere, gengav således en stum mælet, en afsindig fornuftens brug og udjog den urene ånd af en besat. Under senere forfølgelser måtte han forlade sit kloster, blev pint med stor grusomhed i Konstantinopel og forvist, men kom siden tilbage og levede på en lille ø ved Konstantinopel til sin død 824.

4. *Ambrosius*, biskop i Mailand, var søn af en romersk statholder og blev født 340 i Trier. Da han engang lå i sin vugge, skal en bisværmer være fløjet ind og ud ad hans mund, hvilket blev udlagt som tegn på hans senere berømmelse. Han blev siden udnævnt til statholder over det nordlige Italien, ved hvilken lejlighed kejser Valentinian udtalte, at han skulle drage bort ikke blot som dommer, men tillige som tilsynsmand. Dette udsagn kom på en mærkelig måde til at se ud som en spådom, da Ambrosius siden 374 enstemmigt blev udnævnt til biskop, hvilket embede han først efter nogen vægring modtog. Ved hans indvielse ytrede kejseren: »Jeg takker dig, almægtige Gud, vor kære Frelser, at du har betroet den mand, hvem jeg har underlagt menneskenes legemer, tillige deres sjæle og derved stadfæstet mit valg som rigtigt.« Sin frimodighed viste Ambrosius bl.a. ved åbent at foreholde kejser Theodosius et grueligt mord, han havde ladet begå blandt thessalonierne; thi da kejseren som sædvanlig ville træde ind i kirken, mødte Ambrosius ham i døren med de ord: »Indser du, kejser, hvor stort det begåede mord er? Understå dig ikke at forøge dine forrige synder med nye!« Kejseren gik i sig selv og gjorde bod. Ambrosius var en lærd mand, som har efterladt flere skrifter. Han døde 397 og blev begravet i Mailand.

5. *Irene*, en ung pige i Thessalonika, blev offer for Diokletians forfølgelse tillige med sine to søstre. Da overtalelser ikke frugtede, ville man skræmme dem til frafald ved trusler om vanære; men de holdt stand, og først bålet gjorde ende på deres lidelser.

6. *Sixtus*, pave i Rom, faldt efter i 10 år at have beklædt pavestolen som martyr 127. Han blev begravet ved siden af St.

Peter i Vatikanet, hvor der til hans ære blev oprejst et alter og et kapel.

7. *Egesippus* var en berømt kirkehistoriker. Han var født jøde, men omvendte sig til den kristne tro og drog under pave Anicetus til Rom, hvor han både i tale og skrift hjalp med til at forsvare den kristne lære. Han døde 180.

8. Af navnet *Janus* findes ingen helgen, men derimod en *Januarius*. Han var biskop i Syditalien og blev under kejser Diokletian kastet for løverne; men da disse ikke ville røre ham, blev han halshugget. Siden blev hans ben flyttet til Neapel. Til biskop Severus der i byen bragte en kvinde to flasker, der skulle indeholde den hellige Januarius's blod, som hun havde gemt i adskillige år. Da Severus tog flaskerne, blev blodet, som for længe siden var størknet, atter flydende, og folket har siden drevet afguderier dermed. Man forlanger, at det skal flyde mindst tre gange om året og desuden, når krig og andre ulykker truer, og når præsterne ikke ville indlade sig derpå, anses det som et slemt varsel; thi da er helgenen vred.

9. *Procopius* er navnet på flere helgener; men ingen af disses dag er den 9. april. Til denne dag henføres derimod *Prochorus*, biskop i Nikomedia, der skal have lidt martyrdøden i Antiochia. Det er ham, der er nævnt i Ap. Gern. 6, 5.

10. *Ezechiel* er den fra det gamle testamente bekendte profet.

11. *Leo* med tilnavnet den store var pave i Rom. Da hunnerkongen Attila truede Rom, drog Leo ham i møde og bevægede ham ved sin milde tiltale til at drage bort. Attila tilstod selv, at han, medens Leo talte med ham, over dennes hoved så to mænd med blottede sværd, som truede ham med døden, hvis han ikke fulgte pavens formaning. Ligeledes bevægede han vandalerfyrsten Genserik til at skåne kirkerne og opgive at lade Rom gå op i luer. Under ham holdtes det bekendte Chalcedonske konsil. Han beklædte pavestolen fra 440 til 461 og indviede 81 præster, 31 diakoner og 185 biskopper.

12. *Julius* blev pave i Rom 336 og beklædte pavestolen til 352. Han byggede mange kirker, som han udsmykkede prægtigt med billeder.

13. *Justinus*. Man er uenig om, hvilken Justinus der menes, idet nogle tænker på Justinus Martyr, som blev halshugget i Rom 163,

medens andre, der henlægger hans dødsdag til den 1. juni, tænker på Justinus Philosophus, og atter andre slår begge sammen til een person. Her må dog vist nærmest tænkes på Justinus Philosophus, sådan kaldet, fordi han, hvis forældre var hedninger, i sin ungdom studerede de forskellige græske filosofiske skolars lære; men da han engang i sit tredivte år gik alene ude på marken i dyb eftertanke, viste sig for ham en ubekendt gammel mand, som forestillede ham, at han i de filosofiske skrifter ikke ville finde den sande Gud, men kun i de profetiske bøger. Ved at læse i disse kom han til sandheden, lod sig døbe og virkede fra nu af ivrig for den kristne læres udbredelse. Han blev til sidst dræbt med gift 170.

14. *Tiburtius* var en broder til Valerianus. Denne sidste blev efter opfordring af sin fæstemø, den hellige Cæcilia, omvendt og døbt, hvorpå en engel påsatte dem begge en krone. Da Tiburtius blev betaget af den yndige lugt, der udgik fra kronerne, lod også han sig undervise i den kristne lære og døde, hvorpå englens oftere viste sig for dem. Ved at begrave nogle martyrs lig vakte de by-øverstens harme mod sig; de blev ført frem for ham, men aflagde en frimodig og standhaftig bekendelse. Da de blev ført bort til retterstedet, omvendte de på vejen vagtens befalingsmand, som førte dem til sit hjem, hvor de underviste og siden døbte ham tillige med flere andre. Endelig blev de pisket og til sidst halshuggede, hvorpå Cæcilia begravede deres lig. Dette skete ved midten af det tredje århundrede.

15. *Olympia* var en kristen kvinde, som for troens skyld blev pisket og til sidst halshugget i Cordula i Persien omtrent 250.

16. Navnet *Mariane* findes kun i vor almanak, hvor det synes at være indkommet imellem 1720 og 1760, uden at grunden dertil kan angives. Der anføres ingen helgeninde af dette navn.

17. *Anicetus* blev 149 pave i Rom og beklædte pavestolen i 4 år, indtil han 153 faldt som martyr.

18. *Cleutherius* var biskop i det andet århundrede og faldt som martyr på en rejse til Illyrien, hvor han ville omvende hedningerne.

19. *Daniel* »Gud er min dommer« er den fra det gamle testamente bekendte profet.

20. *Sulpicius* og *Servilianus* var to fornemme romere, der som hedninger havde forlovet sig med Euphrosyne og Theodora, den

hellige Domitillas veninder; men de blev omvendte, da de så, at Domitilla gjorde en blind seende og en stum kvinde talende. Under kejser Trajan blev de angivet som kristne og halshuggede.

21. *Florentius* var en from og gudfrygtig venetianer, der ikke blot hemmelig, men også åbenlyst bekendte evangelium og fordømte de pavelige misbrug. Derfor blev han grebet i Paris og holdt i fængsel i 4 år. Her blev han underkastet forskellige pinsler, bl.a. udspændt således, at han i 7 uger hverken kunne stå eller gå, og selv bødlen undrede sig over, at han kunne overleve det. Senere afskar man hans tunge, for at han ikke længere skulle bekende sin tro, og brændte ham til sidst på bålet 1549.

22. *Cajus* var pave i Rom. Skønt han var en slægtning af kejser Diokletian, måtte han dog under dennes forfølgelse flygte og skjule sig i en hule. Han blev siden fremdraget og dræbt 296.

23. *Georg* »Agerdyrkeren« eller *Jørgen* var en kappadocisk ridder, som efter mange pinsler blev dræbt i forfølgelserne under kejser Diokletian 303. Han er en af den katolske kirkes vigtigste helgener, skønt legenden om hans kamp med dragen næppe er historisk, men kun et billede på kristendommens svære kampe og endelige sejr over hedenskabet. I legenden fremtræder *Georg* (eller *Jørgen*) som en personifikation af ridderlighed og hjælpsomhed. Legendens fortælling er således: Nær ved byen Silena i Libyen var en stor sump, hvori der opholdt sig en drage, som med sin pestagtige ånde udbredte død og fordærvelse over folket. Efter at dette forgjæves havde forsøgt at dræbe dragen, blev der indgået den overenskomst, at der daglig skulle bringes den to får, mod at den skulle skåne folket. Således gik det hen i nogen tid, indtil alle fårene var fortærede. Nu måtte man beslutte sig til i stedet for får daglig at give dragen et menneske til føde, og loddet bestemte hver dag offeret. Til sidst ramte det kongens datter. Forgjæves lovede kongen guld og sølv og sit halve rige til den, der ville frelse hans datter; der var ingen, der kunne eller turde vove forsøget. I det yderste øjeblik, da prinsessen allerede førtes ud for at kastes for dragen, kom den tapre ridder *Jørgen* ridende og gik af medlidenhed med den skønne unge pige i kampen mod dragen, som det lykkedes ham at nedlægge bevæbnet med det hellige kors. Derpå formanede han kongen og folket til at tro på Kristus og lade sig døbe og red så bort uden at ville modtage nogen belønning for sin heldedåd. Flere byer

havde villet tilegne sig æren af at have været skuepladsen for St. Jørgens dåd, således her i landet Svendborg. St. Jørgen afbildes sædvanlig som ridder i fuld rustning til hest ridende hen over den af ham betvungne drage. Her til lands var St. Jørgen i middelalderen en yndet helgen, til hvis ære der ved de fleste købstæder var opført sygehuse for spedalske. Som bekendt er St. Jørgen endnu Englands skytshelgen.

24. *Albertus* var født i Bøhmen 956. I sin ungdom plagedes han meget af sygdomme, hvorfor hans moder bragte ham til Jomfru Marias Kirke og der gjorde det løfte at indvie ham til Herrens tjeneste, når han måtte komme sig. Dette skete, og Albertus fik derfor en god opdragelse, blev først munk og siden ærkebiskop i Prag. Dette embede nedlagde han dog senere og drog til Rom, hvor han igen tog munkekutten. På pavens befaling begav han sig dog tilbage til Prag, men opholdt sig ikke længe der på grund af uroligheder og drog til Ungarn, hvor han døbte kong Stephan. Siden drog han om og prædikede i Polen og Prøjsen, hvor han tilsidst i året 997 tillige med sine ledsagere faldt som martyr.

25. *Evangelisten Markus* skal i Alexandrien være blevet dræbt af hedningerne.

26. *Cletus* var en romersk pave og martyr, der tillige med St. Clemens og St. Linus var blevet indviet til biskop af St. Peter. Han skal være blevet halshugget i Rom 91, og hans lig opbevares i Vatikanet.

27. *Charlotte Amalie* var Kristian V.'s dronning, en datter af landgrev Wilhelm VI. af Hessen-Cassel, f. d. 27. april 1650 og d. den 27. marts 1714. – *Ananias* var en from kristen præst, som tillige med St. Simeon og mange andre blev dræbt i Persien for troens skyld 349.

28. *Vitalis* bliver som martyr især æret i Ravenna og Mailand; men om han led døden under Nero eller først i det andet århundrede, er uvist. Om ham fortæller Ambrosius, at han, da man ville tvinge ham til at fornægte Kristus, kun desto ivrigere bekendte ham, hvorfor han blev underkastet alle slags gruelige pinsler, så at der på hans hele legeme ikke fandtes et lem eller en plet, som ikke var såret. Til sidst holdt Vitalis følgende bøn: »Herre Jesus Kristus, du min Frelser og min Gud! Befal, at man skal tage min ånd fra mig; thi jeg ønsker af hjertet at nå den krone,

som dine hellige engle har vist mig.« Derpå blev han levende begravet.

29. *Peter Martyr* var en dominikanermunk, som trådte heftig op imod kjætterne. Disse sammensvor sig derfor imod ham, og det lykkedes dem at dræbe ham 1252. Næste år blev han kanoniseret.

30. *Severus* var en from biskop i Neapel i det femte århundrede. Der fortælles, at engang kom en gammel enke, hvis mand nylig var død, til ham og bad om hans hjælp mod en kreditor, der af hende forlangte en større sum, som hendes mand skulle skyldte ham, medens hun mente, at han kun skyldte ham en ubetydelighed. Severus holdt da en prosession til den afdødes grav og kaldte ham igen til live, for at han kunne aflægge vidnesbyrd for sin kone, og efter at dette var sket, sank han igen død om.

Maj

har sit latinske navn af Maja, guden Merkurs moder.

1. *Philip og Jakob* er de to apostle, af hvilke den første skal være blevet korsfæstet i Hierapolis i Lille-Asien, den anden nedstyrtet fra templets tinde, hvorpå hans hoved blev knust med en kølle. – Dagen kaldes også *Boldermisse* eller Valborgmesse efter en engelsk prinsesse Valborg, som i en ung alder blev sat i kloster og siden som nonne sendt til Tyskland, hvor hun døde i året 780 den 25. februar i Heidesheim, da hun var tilstede ved optagelsen af sin broders, den hellige Bunibalds ben. Ved hendes relikvier skete mange undere, især blev ved dem mange syge helbredte. blinde fik deres syn igen, stumme deres mæle og halte en lige gang; men især er den kostelige, undergørende olie bekendt, som flød ud af hendes lig og i 200 år holdt sig ufordærvet. Hendes relikvier blev den første maj 870 ført til Eichstädt, og til minde derom fejres denne dag som hendes dag.

2. *Athanasius* var biskop i Alexandrien. På kirkeforsamlingen i Ricæa 325 hjalp han til at få de arianske kætterier fordømte. Han var udsat for megen forfølgelse og blev endog fem gange forjaget fra sin bispestol, men kom hver gang tilbage igen. Han døde endelig 373 og har efterladt forskellige skrifter.

3. *Korsmisse* eller korsets messe var tidligere en helligdag til

minde om, at Kristi kors blev fundet. Dette skete i året 326, og derom fortælles følgende. Kejser Konstantin den stores moder Helena besøgte i dette år Jerusalem og fandt der i en hule de tre kors, hvorpå Kristus og de to røvere var blevet fæstede. Da hun ikke vidste, hvilket af dem der var det rette, lagde hun dem efter tilskyndelse af Jerusalems biskop det ene efter det andet på en fornem kvindes lig; men først da Kristi kors blev lagt derpå, rejste kvinden sig atter rask op, og således erkendte man, at dette var det rette. Helena lod et stykke af korset blive tilbage i Jerusalem i en sølvkapsel og sendte resten til sin søn kejseren i Konstantinopel.

4. *Florian* stod som kriger i kejser Diokletians hær. Under forfølgelserne mod de kristne fremstillede han sig selv for dommerne, som forgæves søgte ved trusler og smiger at formå ham til at ofre til afguderne. Derfor piskede man ham gruelig med svøber, gennemstak hans fodsåler med spidse træpinde, og da han desuagtet blev fast og ikke ville fornægte Kristus, kastede man ham med en sten om halsen i en flod. Hans lig svømmede hen til en klippe, hvor en ørn beskyttede det, indtil en from kvinde kunne begrave det. Siden skete der mange undere ved det.

5. *Gothard* var biskop i Hildesheim og en god ven af kejser Henrik den fromme. Han byggede skoler, kirker og klostre og tog sig ivrig af de fattiges pleje. Han skal have kunnet gøre undere, som helbredte syge, uddrev onde ånder osv. Han døde 1038.

6. *Joh. a. Portam* er en forkortelse af de latinske ord: Johannes ante Portam, dvs. Johannes udenfor porten, hvorved sigtes til den fortælling, at evangelisten Johannes, da han i Ephesus prædikede Kristi evangelium, blev grebet og på kejser Domitians befaling ført til Rom, hvor man til spot og hån afklippede alle hans hovedhår og udenfor den latinske port kastede ham i flydende olie, hvoraf han dog gik uskadt ud. Siden blev han forvist til øen Pathmos.

7. *Flavia* var en kristen pige i Rom, som under kejser Domitian tillige med flere blev dræbt for troens skyld.

8. *Stanislaus* var biskop i Krakov. Da han bebredede den polske konge Boleslaus hans ukyskhed, ja endog satte ham i band, svor denne ham døden og gik med en skare soldater ind i en kirke, hvor Stanislaus holdt messe. Da soldaterne ikke kunne dræbe ham, men endog tre gange på Guds befaling uden nogen synlig kraft blev slået til jorden, kløvede kongen selv hans hoved og lod hans lig,

hugget i tusinde stykker, spredes til alle sider. Fire ørne blev nu sendt ned fra himlen for at samle hans adspredte lemmer, som derpå igen voksede sammen uden spor af den grusomme lemlæstelse. Siden skete der en stor mængde undere ved hans lig. Stanislaus blev dræbt 1079 og kanoniseret 1250 af pave Innocens den fjerde.

9. *Caspar* er navnet på en af de tre vise fra Østerland (se helligtrekongersdag).

10. *Cordianus* fik af kejser Julian befaling til under kristenforfølgelserne at tvinge Januarius til at ofre til afguderne, men blev ved dennes standhaftige bekendelse og prædiken vundet for troen og omvendt tillige med sin hustru. Da kejseren erfarede dette, lod han Cordianus sætte fast og, da han ikke ville afsværgе den nylig antagne tro, først piske med svøber og dernæst halshugge. Liget blev kastet for hunde; men da disse ikke ville berøre det, blev det bortført af de kristne og begravet en mil fra Rom.

11. *Mamertus*, biskop i Vienne i Sydfrankrig, levede i en besværlig tid, da krig, pest, jordskælv og andre ulykker hærgede landet. Da fik Mamertus de tre dage før Kristi himmelfartsdag indført som bededage i sit stift, og siden blev de også antaget i de øvrige katolske lande. Han døde 477.

12. *Pancratius*, en frygier af fornem herkomst, drog som ungt menneske til Rom, hvor han blev undervist i den kristne lære og døbt. Da han bekendte sin tro offentlig og hverken ved trusler eller løfter kunne tvinges til at afsværgе den, blev han under kejser Diokletian halshugget og hans lig begravet af de kristne. Nu gemmes hans legeme i en til hans ære opført kirke, men hans hoved i Laterankirken. Forøvrigt viser man også hans relikvier i mange andre italienske, portugisiske, franske, hollandske og tyske byer, og den ældste kirke i Canterbury i England er indviet til ham.

13. *Ingenuus* var en romersk kriger, som tillige med flere af sine kammerater blev grebet af beundring for hans standhaftighed, hvormed de kristne under kejser Decius gik døden i møde, og antog den kristne tro. De meldte sig alle frivillig for dommeren og bekendte åbent og uden frygt, at de troede på Jesus Kristus, Guds enbårne Søn, vor Herre, hvorefter de straks blev dømt til at lide døden.

14. Navnet *Christian* er indkommet i almanakken i forrige

århundrede, uden at det kan angives i hvad anledning, da ingen af de Christianer, der anføres i helgenfortegnelserne, mindes på denne dag.

15. *Sophie* var en kristen pige, der i Rom faldt som martyr for sin tro.

16. *Sara* er patriarken Abrahams hustru.

17. *Bruno*, biskop i Würzburg, var en søn af Konrad II., hertug i Kärnthen. Han skrev mange bøger og udvirkede ved sit råd, at belejringen af Mailand ophævedes. 1045 rejste han med kejser Henrik til Ungarn. Da han der en dag tillige med en mængde mennesker befandt sig i en sal, styrtede loftet pludselig ned, hvorved han blev kvæstet således, at han kort efter opgav ånden. Hans lig blev ført tilbage til Würzburg og begravet der; men da der skete flere undere ved hans grav, blev han i kort tid så berømt, at han optoges blandt helgenerne.

18. *Erik* er den svenske konge Erik IX., den hellige, som Kristi himmelfartsdag 1160, medens han deltog i gudstjenesten i Upsala, uformodentlig blev overfaldet af den danske prins Magnus Henrik-søn og halshugget. På det sted, hvor han døde, udsprang siden en kilde, og ved ham blev døde vakt til live, blinde fik deres syn igen og alle slags syge deres helbred. Han er Sveriges skytsengel, hans fane blev rigsbanner, og hans brystbillede er endnu den dag i dag Stockholms våben. Hans ben gemmes i Upsala Domkirke.

19. *Potentiana* var en romersk pige, som tillige med sin søster i en ung alder faldt som martyrinde i det andet århundrede. De ligger begge begravede i Rom i en til deres ære opført kirke.

20. Navnet *Angelica* er indført i vor almanak i forrige århundrede, uden at grunden dertil kan angives.

21. *Helene*, kejser Konstantin den stores moder, gjorde i sin høje alder en pilgrimsrejse til Jerusalem, hvor hun fandt Kristi kors, således som det er omtalt ved den tredje maj. Kort før sin død lod hun alle de kvinder, som havde givet løfte om bestandig kyskhed, komme sammen, anrettede et herligt måltid for dem, vaskede selv, som tegn på sin ydmyghed, deres fødder og opvartede dem ved bordet. Derpå døde hun i sit 80. år.

22. *Castus* blev i året 250 for troens skyld underkastet store pinsler og faldt i begyndelsen fra, men fattede snart mod igen og led med stor standhaftighed martyrdøden.

23. *Defiderius* er navnet på to helgener, som begge mindes på denne dag. Den ene var biskop i Langres i Champagne og blev i året 264, da byen blev erobret af Venderne, efter at han forgæves frivillig havde fremstillet sig som offer, når hans medborgere måtte blive skåned, tillige med mange af disse ført til døden. Dog havde fjenderne ikke længe glæde af deres sejr; thi deres konge Crocus faldt kort efter ved belejringen af Arles, og hos foket selv udbrød der efter deres hjemkomst hungersnød og pest, hvoraf mange omkom. – Den anden Defiderius var biskop i Vienne i Frankrig. Han blev i året 608 dræbt efter befaling af dronning Brunchildis, hvem han havde foreholdt hendes utugtige levned; men siden blev hun selv på grund af denne misgerning henrettet af kong Clotar. Ved Defiderius's lig skete siden mange undere.

24. *Esther* er den fra den gamle pagts dage bekendte jødinde, der som den persiske konge Ahasverus's anden dronning frelste jøderne fra persernes forfølgelse.

25. *Urbanus* var pave i Rom i begyndelsen af det tredje århundrede. Under forfølgelserne i året 230 holdt han sig en tid lang tillige med flere andre kristne skjult i huler og gravhvælvinger, men undlod derfor ikke at lære og døbe. Endelig blev han fanget og grusomt mishandlet med stokkeslag; desuagtet spottede han de hedenske afguder, og da man anden gang førte ham ind i et tempel, omstyrtede han Jupiters billedstøtte, hvorpå han igen blev ilde tilredt og til sidst, da han ikke ville falde fra den sande tro, halshugget tillige med flere præster.

26. *Beda* var en engelsk præst og munk, ligeså berømt for sin lærdom (han skrev en mængde bøger) som for sit strenge, afholdende levned, hvorfor han fik tilnavnet »den ærvordige«. Han døde i året 735 efter en lang sygdom, som han bar med stor tålmodighed.

27. *Lucian* led martyrdøden tillige med flere andre kristne i Tomi ved det sorte hav.

28. *Vilhelm* blev født i Frankrig af fornem slægt under kong Pipin og var senere en af Carl den stores fornemste ministre. Siden hengav han sig ganske til Guds tjeneste og byggede et kloster, hvori han for at øve sig i ydmyghed udførte simple tjenerarbejder, som at koge, bage o.lign. Engang gik han ind i den glødende ovn uden at tage skade deraf, og ved hans død 812 ringede klostrets

klokker af sig selv. Ved hans lig, som blev begravet i klosterkirken, skete der siden en mængde undere; ja, hans relikvier gav endnu i året 1679, da de blev flyttet over i et nyt gemme af en prior, som var blevet rask efter en lang og farlig sygdom, en ubehagelig lugt fra sig.

29. *Maximinus* var biskop i Trier fra 332 til 350. Om ham fortælles der bl.a., at han på en rejse til Rom, da hans æsel var blevet ædt af en bjørn, lagde sit tøj over på denne, og at den bar ham ligeså tålmodig, som æslet havde gjort, til hans rejses mål.

30. *Vigand* hed egentlig Venantius. Han var født i det sydlige Frankrig af hedenske forældre. Da han ville forlede sin broder St. Honoratus, som ved guddommelig åbenbaring var kommen til erkendelse af den sande tro, til frafald, blev han selv omvendt, lod sig døbe og førte siden et helligt levned. Han forlod sit fædreland og rejste til Modon i Morea, hvor han døde 374 af en hård sygdom, efter at Kristus og de hellige engle i forvejen havde besøgt ham.

31. *Petronella* skal have været en datter af apostlen Peter. Hun udmærkede sig ved sin skønhed, men havde gjort det løfte aldrig at gifte sig, hvorfor hun, da en fornem romer ved navn Flaccus begærede hende til hustru, udbad sig tre ugers betænkningstid og efter at have nydt den hellige nadver sultede sig ihjel.

Juni

har sit latinske navn af Jupiters hustru, himlens og jordens dronning, Juno.

1. *Nicomedes* havde rakt Petronella den hellige nadver (se den 31. maj) og begravet hendes lig. Derfor blev han kaldt frem for Flaccus, som befalede ham at ofre til afguderne og, da han vægrede sig herved, lod ham piske med blykugler og derpå kaste i Tiberen. Hans lig blev hemmelig taget op af en kristen og højtidelig begravet.

2. *Marcellinus* blev tillige med Petrus Exorcista halshugget i Rom under Diokletian. På kejser Ludvig den frommes tid blev deres legemer af den berømte historieskriver Eginhard flyttede til Michelstadt i Tyskland; men to duer viste sig da for en dreng og befalede ham at sige til Eginhard, at han skulle bringe de hellige

legemer hen til et andet sted. De blev derpå flyttet til Müllenheim, hvor blinde, halte og døve blev helbredte ved dem.

3. *Erasmus* »den elskværdige« var biskop i Antiochia. Under Diokletians forfølgelser trak han sig tilbage til bjerget Libanon, hvor han levede i 7 år i ensomhed; men derpå vendte han på guddommelig befaling tilbage til Antiochia. Her blev han fanget af Diokletian, skrækkelig pisket og kastet i et kar med sydende beg, voks og svovl, dog uden at det skadede ham. En engel udfriede ham siden af fængslet og førte ham til Lucrino i Apulien. Da han også her omvendte mange, lod Maximianus ham igen fange, lagde et glødende panser om ham og kastede ham igen i sydende beg og olie, ligeledes uden at det skadede ham. Han blev atter befriet af en engel og ført til Formia i Campanien, hvor han også udbredte evangeliet og til sidst under en bøn blev bortkaldt fra verden 301.

4. *Optatus* var en ivrig biskop og kirkelærer i Nikomedien, der døde i det fjerde århundrede.

5. *Bonifacius* er Tysklands bekendte apostel, ærkebiskop i Mainz. Han var engelskmand af fødsel og drog til Tyskland, hvor han overalt prædikede evangeliet. Til sidst blev han 755 tillige med 50 andre kristne overfaldet og dræbt af friserne, som han ville omvende.

6. *Norbertus* var stifteren af Præmonstratenserordenen i Frankrig og blev siden ærkebiskop i Magdeburg. Denne hans høje værdighed var allerede varslet ham før hans fødsel; thi da hans moder Hedvig, af en fornem og rig adelsslægt, gik svanger med ham, hørte hun engang de ord: »Vær trøstig, kvinde! Det barn, du bærer, vil engang blive ærkebiskop.« Så snart han var blevet voksen, blev han af sine forældre sendt først til ærkebiskop Frederik i Køln og siden til Henrik II.'s hof, hvor han henfaldt til et verdsligt og vellystigt levned. Engang overfaldt et tordenvejr ham på en ridetur, og lynet slog ham af hesten, så at han i lang tid blev liggende på vejen som død. Denne begivenhed vakte hans eftertanke, han vendte om fra sit syndige levned og gik i kloster, hvor han øvede sig i alle kristelige dyder. Siden drog han med pave Gelasius II.'s tilladelse omkring og prædikede evangeliet, kom til Frankrig, hvor han 1120 stiftede Præmonstratenserordenen efter St. Augustins regel, og blev til sidst udnævnt til ærkebiskop i

Magdeburg, skønt meget imod sin vilje. Ved sin iver og nidkærlighed i sit kald vakte han had hos nogle ugudelige folk, som flere gange søgte at snigmyrde ham og til sidst drev ham til Halle. Efter igen at være kommet tilbage til Magdeburg blev han syg og døde. I året 1582 blev han kanoniseret af pave Gregor XIII.

7. *Jeremias*, en af det gamle testaments fire store profeter.

8. *Medardus* er navnet på to helgener, som begge mindes på denne dag. Den ene var i det sjette århundrede biskop, først i St. Quintin og siden i Tournah. Allerede som dreng vakte han store forhåbninger og viste sig især gavmild imod de fattige. Således gav han engang en mand, der havde mistet sin eneste hest, en af sin faders heste; men da han blev stærkt dadlet herfor af folkene, og disse siden eftertalte hestene i stalden, var tallet alligevel fuldt og der manglede ingen. Ved hans begravelse 545 kom to hvide duer flyvende fra himlen, og efter at de i nogen tid havde svævet over ligkisten, kom op af graven en tredje due, som forenede sig med de to andre, hvorpå de alle tre fløj op til himlen. – Den anden Medardus blev af den hellige Bernhard indviet til abbed i det nær ved Clairveaux liggende kloster Mora. Han levede i det ellefte århundrede og æres især af Cisterciensermunkene.

9. *Primus* led martyrdøden tillige med sin broder Felicianus (se den 20. oktober) under kejser Diokletian. Da de ikke ville ofre til afguderne, blev de først hårdt pinte i fængslet og derpå kastet for løver; men disse lagde sig rolig hen ved deres sødder uden at gøre dem noget ondt. Derpå lod dommeren Primus brænde med lys og hældte smeltet bly i hans hals for at bringe Felicianus, der var til års, til at fornægte troen. Efter ligeledes til ingen nytte at have kastet dem for bjørne lod han dem endelig halshugge og deres lig kaste for hunde og fugle, som dog ikke rørte dem. De kristne samlede da hemmelig deres legemer og begravede dem uden for Rom.

10. *Onuphrius* var munk i Ægypten. Han begav sig for at efterligne Elias og Johannes Døberen ud i ørkenen, hvor han tilbragte 60 år uden at se noget menneske. I de første 20 år ernærede han sig alene af brød og vand, i de næste 20 år af træernes frugter og markens urter, og i de sidste 20 år skal en engel have bragt ham føde fra himlen. Da hans klæder var medgåede af slid, bedækkede han sin overkrop med sit skæg og hår og underkroppen

med blade. Endelig traf abbed Pafnutius ham, for hvem han fortalte sit levnedsløb, og derpå døde han under lyden af en hellig musik. Pafnutius begravede derpå hans lig, for at det ikke skulle ligge ujordet hen under åben himmel. I hvad århundrede han levede, vides ikke.

11. *Barnabas* var en af Jesu 70 disciple og Pauli ledsager på nogle af hans rejser. Han skal endelig på Cypren være blevet fanget af jøderne, slæbt ud af staden med et reb om halsen og kastet på et bål, hvor han opgav sin ånd.

12. *Basilius* står opført i vor almanak i stedet for ellers Basiledes, som tillige med flere andre led martyrdøden under kejser Diokletian.

13. *Cyrillus* var biskop i Alexandria og levede henimod midten af det femte århundrede. Efter pavens fuldmagt fordømte han Nestorius på forsamlingen i Ephesus, hvilket siden udsatte ham for forfølgelse, som han dog sejrrig modstod. Han døde 445.

14. *Rufinus* blev martyr i det tredje århundrede, uden at forøvrigt videre er bekendt om ham.

15. *Vitus* var en tolvårig dreng, der faldt som martyr tillige med sin moder Crescentia og sin lærer Modestus under kejser Diokletian. Hans fader var ikke kristen og ville med det onde tvinge ham til at fornægte sin tro; men sønnen blev standhaftig, hvorfor han fik den nådegave at gøre undere; således uddrev han bl.a. djævelen af kejserens søn. Desuagtet lod kejseren ham tillige med hans moder og lærer kaste i en kedel med sydende beg og siden udsatte for vilde dyr, uden at de dog tog skade deraf. Endelig blev drengen ført til pinebænken; men da han der under de største smerter udråbte: »Herre, frels mig!« lød et heftigt tordenskrald, og jorden rystede, så at afgudsbillederne styrtede omkuld og kejseren selv flygtede forskrækket derfra. Men en engel steg ned fra himlen og bortførte drengen tillige med hans lidelsesfæller.

16. *Tycho* var i det femte århundrede biskop på Cypren, hvor han omvendte mange hedninger. Fra hans barndom fortælles bl.a. følgende: »Hans fader var bager, og han selv blev sendt ned på torvet for at sælge brød; men i stedet for uddelte han det til de fattige. Da hans fader bebrejdede ham dette, svarede han, at han kun havde lånt Gud det, hvilket blev bekræftet derved, at fra den tid voksede kornet langt frodigere på hans faders mark. Efter hans

død skete der så mange undere ved hans grav, at han endog fik tilnavn deraf og blev kaldt »Undergørerer«.

17. *Botolphus* eller Budolf var en engelskmand, som efter at være blevet oplært i kristendommen i Frankrig kom tilbage til sit fædreland og der oprettede et kloster, i hvilket han døde i høj alder i det 7. eller 8. århundrede. Andre gør ham til en skotsk prins, som efter sin faders død vægrede sig ved at bestige tronen, men gik til England, hvor han byggede et kloster og to kirker og døde som abbed. Her i landet findes en Budolfi Kirke i Aalborg.

18. *Leontius* faldt som martyr i Fønicien under Vespacian. Da Tribunen Hypatius var udsendt for at opsøge de kristne, faldt han i en hidsig feber. En engel åbenbarede sig for ham og sagde, at han skulle blive rask igen, når han ville påkalde Leontius's Gud. Han henvendte sig altså til Leontius og blev af denne omvendt og døbt; men derpå blev de begge på det grusomste pint til døde.

19. *Cervacius* og Protasius var tvillingbrødre og sønner af St. Vitalis (se den 28. april) og vandt ligesom deres fader martyrtro- nen. Efter deres forældres død uddelte de deres gods til de fattige og tjente Gud i ensomhed i ti år med faste, vågen og bøn. Da den romerske feltherre Astasius drog mod Markomannerne, kom han til Mailand og lod efter de hedenske præsters angivelse begge brødre komme for sig og befalede dem at ofre til afguderne, og da de ikke ville gøre dette, lod han dem henrette.

20. *Sylvorius* blev pave i Rom 536 under den østromerske kejser Justinian. Da han ikke på kejserindens begæring ville genindsætte den af den forrige pave fordrevne kætterske biskop Aniximus i Konstantinopel, blev han selv afsat og ført fangen derhen. Vel blev han igen indsat, men atter fordreven og forvist til øen Palmarola, hvor han døde efter mangfoldige mishandlinger.

21. *Albanus* var biskop i Maynz i det fjerde århundrede og blev dræbt foran alteret, hvorhen han havde taget sin tilflugt under forfølgelserne mod de kristne. I Odense var der, som bekendt, en Albani Kirke, foran hvis alter Knud den hellige blev myrdet 1086 af sine oprørske undersåtter.

22. *10.000 martyrer* blev af kejser Hadrian dræbt på bjerget Ararat. Da de af kejseren blev opfordrede til at ofre til afguderne, råbte de: »Vi bringer os selv som et levende og ubesmített offer for dig, vor Herre Jesus Kristus, som lod dig føde for menneskeslæg-

ten, steg ned fra himlen, led meget ondt og til sidst lod dig korsfæste for os.« Forbitret herover underkastede kejseren dem alle slags pinsler og lod dem endelig korsfæste. Men på dagens sjette time opstod der et stort jordskælv, klipperne revnede, solen formørkedes, og alle de samme tegn gentog sig, som skete på Herrens lidelsesdag.

23. *Paulinus* var en munk af prædikeordenen, som døde i Neapel 1585 og var meget berømt for sine dyder og undere.

24. *St. Hansdag* eller Johannes Døberens Dag er derved forskellig fra de andre helgendage, at, medens de helliges mindefest sædvanlig fejredes på dødsdagen, på hvilken de gik ind til himlens glæde og som derfor betragtedes som deres egentlige og sande fødselsdag, blev der med festdagen for Johannes Døberen gjort en undtagelse, idet den blev henlagt til hans fødselsdag, fordi han var helliget fra fødselen af. Dog fejres også hans dødsdag (se den 29. august).

25. *Prosper* med tilnavnet Aquitanus, fordi han var født i det franske landskab Guienne, som på latin kaldes Aquitania, levede i det femte århundrede og var en berømt kirkelærer.

26. *Pelagius* blev som tiårig dreng overgivet den saracenske konge Abbarhamenes i Cordova som gidsel og holdt i fængsel, hvor han udmærkede sig ved sine dyder og sin kristelige hengivenhed. Engang blev der, da han var 13 år gammel, ved kongens taffel talt om hans store skønhed, og kongen lod ham føre for sig. Da kongen, indtagen af hans skønhed, ville skåne ham og opfordrede ham til at opgive sin tro, vægrede han sig standhaftig derved og sagde, at han hellere ville lide martyrdøden. Forbitret herover lod kongen ham knibe med gloende tænger og hugge i mange stykker og disse kaste i en flod. Dog opsamlede de kristne dem siden og begravede dem. Dette skete i året 925.

27. *Syvsoverdagen* fejredes til minde om følgende begivenhed. Under forfølgelserne under kejser Decius (249-51) blev syv brødre eller syv venner, som andre siger, indstævnedes som kristne og truede med de hårdeste straffe. Dog havde kejseren medlidenhed med dem og gav dem nogen betænkningstid, medens han foretog en lille rejse; men de skjulte sig i en bjerghule nær ved Ephesus, hvor de efter at have opsendt deres bønner til Gud alle lagde sig ned og sov ind. Da kejseren erfarede deres skjulested, lod han indgangen spærre med store sten, for at de skulle dø derinde af

sult. Imidlertid havde nogle kristne indgraveret deres navne med årstallet for begivenheden på en blytavle, som de stak ind mellem stenene til efterretning for kommende tider. Henved 200 år efter søgte en hyrde der i egnen sten til at opføre en bygning af og kom derved til at åbne indgangen til hulen. Ved den indstrømmende friske luft vågnede de syv kristne, som troede, de kun havde sovet en eneste nat, og da de følte sult, sendte de den yngste til byen for at købe brød. Hvor forundret blev han ikke ved at finde korset oprejst ved byens port og foran hver dør! Da man så de gamle penge, som han ville betale med, troede man, at han havde fundet en skat, og førte ham for dommeren. Her kom sagens sammenhæng for dagens lys, og efter at biskoppen og en stor skare mennesker havde ledsaget ham tilbage til bjerghulen og der set og talt med hans kammerater, lagde de sig alle til hvile igen og hensov nu for evig.

28. Enkedronning *Caroline Amalie*, prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, er født den 28. juni 1796 og blev gift den 22. maj 1815 med Kristian VIII., død den 9. marts 1881. – Navnet Eleonora er indkommet i vor almanak i forrige århundrede, medens dagen tidligere hos os, ligesom endnu i andre kalendere, benævnedes Leo efter pave Leo II., der døde 684.

29. *Petrus* og *Paulus* er de bekendte apostle, som på denne dag led martyrdøden i Rom under kejser Nero, idet Petrus blev korsfæstet med hovedet vendt ned ad og Paulus halshugget.

30. *Lucina* var enten (thi fortegnelserne er ikke enige med hensyn til hende) en romersk matrone, som levede under Nero og skal have lært af apostlene selv, eller en fornem kvinde i Rom, som efter sin mands død ganske hengav sig til at tjene Gud og døde 365 i sit 95. år.

Juli

har sit latinske navn efter *Julius Cæsar*, som var født i denne måned (se forøvrigt ved september). Det danske navn *Ormemåned* peger hen på, at ormene nu igen begyndte at krybe frem af jorden.

1. *Theobaldus* levede som eneboer i Vicenza i Italien. Han lod sig vie til præst, lagde stor vind på et mådeholdent levned og sov aldrig uden siddene. Han blev ofte fristet af djævelen, men altid

styrket af en engel, der kom ned fra himlen til ham. Efter sin død 1066 anråbtes han meget af blinde, halte, spedalske, døve osv., som ved ham fik deres helbred igen.

2. *Marie Besøgsdag* var tidligere en helligdag, indstiftet af pave Urban VI. 1389 til minde om det besøg, Maria aflagde hos Johannes Døberens moder Elisabeth, hvormod læses i Luk. Ev. 1, 39-56. Som helligdag afskaffedes den hos os 1770.

3. *Cornelius* er navnet på den romerske høvedsmand i Cæsarea, om hvem der fortælles i Ap. Gern. 10.

4. *Ulricus* blev af kejser Henrik Fuglefænger udnævnt til biskop i Augsburg, hvilken post han beklædte i 50 år til sin død 973. Han var en slittig, afholdende og nidkær mand, hvorfor han, da der tillige ved hans grav skete forskellige undere, af pave Johannes XV. blev optaget blandt helgenerne 993.

5. *Anshelmus* er navnet på flere helgener, blandt hvilke de kendteste er ærkebiskoppen af Canterbury, død 1109, og biskoppen af Lucca, død 1086; men da ingen af dem alle mindes den 5. juli, kan det ikke siges, hvem der her nærmest må tænkes på.

6. *Dion* er ikke navnet på nogen helgen, så dets optagelse i almanakken er uforklarlig.

7. *Lovise Augusta* hed Frederik VI.'s søster, født 1771, gift 1786 med Frederik Christian, hertug af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg, død 1814. – *Billebaldus* var en engelskmand, som lige fra sin første barndom var bestemt til den gejstlige stand. Han foretog en pilgrimsrejse til Jerusalem; men undervejs blev han blind, for hvilken svaghed han dog blev helbredt, da han i Jerusalem trådte ind i Hellig-Kors-Kirken. Siden blev han biskop i Eichstädt, hvor han byggede et berømt kloster, og døde 786.

8. *Kjeld* er navnet på en dansk helgen, provst Kjeld i Viborg, men er uden tvivl ved en forveksling kommet ind på denne dag. Hans dag falder nemlig rigtigt den 27. september, på hvilken han døde i året 1150, eller den 11. juli, på hvilken han blev kanoniseret 1189. Derimod mindes den 8. juli en Kilian, det latinske navn, hvormed man, foruden Ketillus, har oversat det danske Kjeld, og heraf kan forvekslingen mellem dagene være opstået. Kilian var en skotte af fødsel, men begav sig tidlig til Tyskland, hvor han blev biskop i Würzburg. Her omvendte han hertug Gosbert, men blev dræbt 689 af hans gemalinde Gilia, som hang fast ved hedenska-

bet. – Om vor St. Kjeld fortælles flere mirakler. Således blev Viborg i hans embedstid ødelagt af en skrækkelig ildsvåde, og flammerne nærmede sig kirken. Da steg Kjeld op i tårnet og bad Gud om kirkens og byens frelse. »Straks hæmmes flammehavet, ilden undertrykkes, og kirken frelses ved Guds tjeners bøn.« En anden gang var Kjeld gået uden for byen og mødte der en dreng, som hentede vand fra en kilde til kannikerne. Kjeld bad om at måtte drikke af vandet, som imidlertid forvandlede til vin. Ved hans grav helbredtes mange syge, værkbrudne, blinde, folk med brok, besatte, spedalske og stumme.

9. *Sostrata* er et navn, der er indkommet i vor almanak i forrige århundrede, men hvorom intet kan oplyses.

10. *Vilhelmine Caroline* er en datter af Frederik V., født 1747, gift 1764 med Vilhelm IX., landgreve af Hessen-Cassel, siden kurfyrste under navn af Vilhelm I., og død 1820. – Dagen er ellers opkaldt efter den danske konge Knud den hellige, som på denne dag blev dræbt i Odense 1086 af de oprørske bønder og siden af paven optaget blandt helgenerne.

11. Josva er kendt som den, der førte Israels folk ind i det forjættede land.

12. *Henrik* den anden eller den hellige, tysk kejser 1002-24, blev tillige med sin gemalinde Kunigunde, med hvem han bestandig levede i et tysk ægteskab (se den 3. marts), af pave Eugen III. kanoniseret 1152.

13. *Margarethe* »Perlen« døde som martyrinde 275. Hun var født i Antiochia i Pilidien, hvor hendes fader var præst ved et hedensk tempel; men hun blev tidlig grebet af troen, hvorfor hendes forbitrede fader lod hende vogte svinene på marken. Her så den kejserlige feltherre Olybrius hende og blev så indtaget af hendes skønhed, at han ville ægte hende; men da hun ikke ville opgive sin kristentro, lod han hende nøgen piske med svøber og knibe med jerntænger, men alt forgæves. I fængslet fristede djævelen hende i en drages skikkelse; men hun fordrev ham ved det hellige korsets tegn. Da man senere ville drukne hende i en kedel med vand, viste den hellige Ånd sig i skikkelse af en due og dykkede, da hun endnu ikke var døbt, hendes hoved under, hvorpå hun frit gik ud af vandet. Endelig blev hun halshugget efter at have holdt en tale til folket, hvorved mange blev omvendte.

14. *Bonaventura*, biskop i Albano og kardinal, var en lærd, flittig og nidkær mand, som har efterladt sig flere skrifter. I sin ungdom blev han engang dødelig syg, men kom sig snart igen, da hans moder lovede St. Fransissus at lade ham indtræde i hans orden, og således blev han franciskanermunk i sit 22. år. Han døde 1275 og blev 1482 optaget blandt helgenerne af pave Sixtus IV.

15. *Apostlenes deling* kaldes denne dag, fordi apostlene på den skulle have delt verdens riger imellem sig for at efterkomme Jesu befaling til dem: »Går hen og lærer alle folk.«

16. *Susanne* var Joachims hustru i Babylon, der af nogle påtrængende elskere, som hun afviste, blev anklaget for ægteskabsbrud, men frelst af profeten Daniel. Han afslørede nemlig de falske anklageres ondskab og påviste, at deres vidnesbyrd var løgnagtige, hvorpå de blev ført til døden.

17. *Alexius* er et mærkeligt eksempel på, hvor vidt religiøst sværmeri kan drive et menneske. Han var en romersk rådsherres søn, nød en omhyggelig opdragelse og ægtede en fornem romersk kvinde; men på bryllupsdagen forlod han hende pludselig og begav sig til Edessa, hvor han efter at have uddelt sin formue til de fattige levede i 17 år som tigger i den falske tro dermed at tjene Gud. Efter igen at være kommet tilbage til Rom opholdt han sig i 17 år ukendt i sin faders hus, hvor han tillige med flere andre tiggere daglig nød almisse, men også døjede meget ondt af sin faders tjenere, fordi han holdt sig endnu ædlere end de andre. Først efter hans død 398 kom sandheden for dagen ved et brev, han havde efterladt sig. Hans fader lod ham nu begrave i St. Peters Kirke i en prægtig marmorkiste, ved hvilken der siden skete mange undere.

18. *Arnolphus* var en from og nidkær biskop i Mez, som førte et strængt og afholdende liv med bøn og faste og helbredte mange syge, uddrev onde ånder m.v. Efter hans død i begyndelsen af det 7. århundrede skete der mange undere ved hans grav.

19. *Justa* var en kristen pige i Sevilla, som førte et helligt og kysk levned og ernærede sig ved pottemagerarbejde. Da engang et venusbillede af nogle hedenske kvinder blev båret om i prosession, og man ved denne lejlighed ville købe en skål til festlig brug hos hende, nægtede hun at sælge den, hvorfor man slog hele hendes beholdning i stykker. Til gengæld knuste hun afgudsbilledet, og da det således kom ud, at hun var en kristen, blev hun ført til

bøddelen og af ham kneben med jernstænger og derpå slæbt over klipper og fjelde. Efter at hun havde opgivet ånden, kastede man hendes lig i en brønd, hvoraf biskop Sabinus tog det op og derpå begravede det år 300.

20. *Elias* »Gud er Herren« er det gamle testaments bekendte profet, som blev optaget til himlen på en ildvogn (2. Kong. Bog 2, 11).

21. *Evenus* er et navn, der blev optaget i vor almanak i forrige århundrede, men ellers ikke træffes.

22. *Maria Magdalene* var en af de kvinder, der var tilstede ved Jesu korsfæstelse og som først blev klar over, at han var opstanden, hvorom de fire evangelister har meddelt beretninger.

23. *Apollinaris* skal have været en discipel af apostlen Peter, som sendte ham til Ravenna, hvor han lærte og omvendte mange, ja endog blev biskop. Til sidst blev han grebet, pisket, lagt på gloende kul og bragt ud af byen, da man anså ham for død. Han kom sig dog igen og begav sig til Lombardiet, hvor han ligeledes lærte og vakte en død pige til live igen. Efter atter at være grebet, pint og forvist drog han omkring i Møfien og Thracien, men vendte siden tilbage til Ravenna, hvor han blev venlig modtaget af de kristne, men på ny grebet af sine fjender og pisket til døde.

24. *Christina* led martyrdøden 287 efter at være blevet pint på mange måder, dog uden at det skadede hende eller rokkede hendes tro. Hun var en smuk ung pige, datter af en fornem italiensk hedning. Da hun foragtede sin faders kostbare sølv- og guldafgudsbilleder, som hun sønder slog, lod han hende føre i fængsel og der piske og knibe med tænger; men hun kastede ham med foragt stykker af sit legeme i ansigtet. Derpå lagde man hende på er hjul, overhældte hende med olie og stak ild deri; men denne greb således om sig, at den fortærede 1000 af de omkringstående hedninger. Da hun i fængslet var blevet helbredt af en engel, bandt man hende en sten om halsen og kastede hende i havet; men Kristus steg ned til hende, døbte hende og lod hende derpå føre i land af ærkeenglen Michael. Siden anvendte man grusomme pinsler for at bringe hende til at tilbede et apollobillede; men hun fik det ved sin bøn til at falde sammen i støv, ved hvilket under 3000 mennesker blev omvendt. Efter at man dernæst i fem dage havde indespærret hende i en gloende ovn og udsat hende for giftige slangers bid, skar

man hendes tunge af og gennemborede hendes hjerte med pile, hvorpå hun opgav ånden kun 11 år gammel.

25. *Jacobus* er apostlen Jakob den ældre, Zebedæi søn. Han var den første af apostlene, der led martyrdøden, idet han blev dræbt med sværdet af Herodes, hvorom læses i Ap. Gern. 12, 2. Hans lig skal efter legenden være kommet til Spanien og gemmes i kirken i Compostella, hvorhen der i middelalderen drog store skarer af pilgrimme, også her fra Norden. I afbildninger bærer han på hatten en muslingeskal, pilgrimstegnet, som efter ham også kaldes Jbskal. Han er Spaniens skytshelgen.

26. *Anna* »Guds Velsignede« var moder til Jesu moder Maria. Om hende fortælles der, at hun i sit ægteskab med sin første mand Joachim længe var ufrugtbar, indtil Gud hørte hendes mange bønner og ved en engel lod hende forkynde, at hun skulle blive moder. Dette skete, og hendes førstefødte var Maria. Efter Joachims død ægtede hun en mand Cleophas, hvem hun fødte en datter, der ligeledes blev kaldt Maria og blev gift med Alpheus og ved ham moder til Jakob den yngre. Tredie gang ægtede hun Salomas og avlede med ham Marie Salome Zebedæi hustru.

27. *Martha* »den bedrøvede«, søster til Lazarus og Maria; se om hende bl.a. Lukas 10, 38.

28. *Aurelius*, en spanier, var gift med en smuk, rig og ærbar kristen kvinde. Da han engang så en kristen blive pint, fik han også lyst til at vinde martyrtronen og levede fra den tid af med sin hustru i bestandig afholdenhed. Siden solgte de al deres ejendom, overlod noget af det derfor indkomne til deres børn og uddelte resten til de fattige, hvorefter de besøgte klostrene og førte et helligt levned med faste, vågen og bøn. Som kristne blev de ført for retten og dræbt efter at have aflagt et uforfærdet vidnesbyrd.

29. *Oluf* er den norske konge Olaf den hellige, som faldt i slaget ved Stiklestad 1030, og som på grund af de jærtegn, der skete ved hans grav, blev optaget blandt helgenerne og dyrket ikke blot i hele Norden, men også i England og Skotland; ja endog i Konstantinopel skal der være blevet bygget en kirke til hans ære.

30. *Addon* og Sennen var to kristne mænd i Corduba, som jordede de faldne martyrs lig. Da de herfor blev anklaget for kejser Decius, lod han dem komme for sig og befalede dem at ofre til afguderne. Da de vægrede sig herved, blev de kastet for løver og

bjørne; men disse uhyrer rørte dem ikke, hvorfor de blev halshuggede.

31. *Germanus* var søn af fornemme forældre i Auxerre. Han fik en god opdragelse og drog til Rom for at studere jura. Efter sin hjemkomst erhvervede han sig stort ry som sagfører, ægtede en fornem og rig kvinde og nåede høje æresposter. Han var en ivrig jæger og ophængte de fældede dyrs hoveder på et træ, der stod midt i byen. Herover vrededes biskoppen, St. Amator, og lod engang i hans fraværelse træet omhugge, hvorfor Germanus truede med at dræbe ham; men pludselig skiftede han sind, forandrede sin levevis og søgte under Amators ledelse gejstlig virksomhed. Efter sin lærers død blev han hans efterfølger som biskop og førte fra nu af et strængt levned, idet han afholdt sig fra vin, olie og salt, ofte fastede og bar simple og grove klæder. Hans hustru gik også som nonne i kloster. Siden drog han et par gange til England for at udrydde det Pelagianske kætteri og bekræftede der den rene læres sandhed ved mange undere, som ved at helbrede besatte, halte, stumme o.a. På en rejse i Italien døde han 448 og blev efter sit ønske ført tilbage til Frankrig og begravet med store æresbevisninger i sit eget bispedømme.

August

har fået sit navn til ære for den første romerske kejser Augustus (se forøvrigt under september). Tidligere havde den 30 dage; med ved en senatsbeslutning blev der taget en dag fra februar og lagt til den, for at Augusts måned ikke skulle stå tilbage for Julius Cæsars (juli).

1. *Peters Fængsel* kaldes denne dag til minde om, hvorledes apostlen Peter blev kastet i fængsel og igen udfriet deraf af en engel (Ap. Gern. 12, 6). Traditionen fortæller, at kejserinde Eudoxia på en pilgrimsrejse i Jerusalem fik de lænker, hvormed apostlen havde været bundet, og sendte dem til paven. Denne lod da de lænker hente, med hvilke Peter havde været bundet i Rom, og se, da de bragtes, voksede de ved et mirakkel sammen med de andre til et. I den anledning byggedes en kirke, hvori lænkerne opbevaredes som en relikvie, der senere gjorde mange undere, og en fest indstiftedes, som endnu fejres af katolikerne.

2. *Hannibal* er indkommet i vor almanak i forrige århundrede. Der findes ingen helgen af dette navn.

3. *Nicodemus* er omtalt i Joh. Ev. 3, 1-21.

4. *Dominicus*, stifteren af Dominikanerordenen, var en spanier af fødsel. Hans moder fik allerede, medens hun gik svanger med ham, et varsel om hans tilkommende betydning, idet hun drømte, at hun fødte en hund med en fakkelt i munden, som skulle stikke alt i brand. Allerede som ung spægede han sig, lå altid på den bare jord og bar en jernlænke om livet, og sine bøger solgte han for at uddele pengene til de fattige. 1216 stadfæstede paven den af ham stiftede orden under navn af prædikemunke. Dens regel var stræng og indskærpede tavshed, faste, afholdenhed fra kødspiser, undtagen i svære sygdomme, brugen af uld i stedet for linned og stræng fattigdom. Da han i den anledning opholdt sig i Rom, åbenbarede apostlene Peter og Paulus sig for ham i St. Peters Kirke; den ene rakte ham en stav, den anden en bog med de ord: »Gå hen og prædike; thi du er kaldet dertil af Herren«. Han døde 1221 og blev begravet i Bologna, hvor det skete mange undere ved hans grav, ligesom han også i levende live havde haft den gave at gøre undere. Dominikanernes ordensdragt var en hvid kjole med en sort kutte med hætte over, hvorfor de kaldtes sortebrødre. Denne munkeorden havde en betydelig udbredelse her i landet, hvor der fandtes 22 sortebrødrekløstre.

5. *Osvaldus* var en engelsk konge, berømt for sin iver for den kristne læres udbredelse og sin gavmildhed mod de fattige. Således fortælles der, at engang, da han sad til bords, samlede en skare fattige sig uden for slottet og anrøbte ham om almisse. Straks lod han retterne fra sit taffel bære ud og uddele mellem dem tillige med en sølv tallerken, hvorpå han selv havde spist. Grebet af beundring herover tog biskop Aidan hans hånd og råbte: »Denne hånd vil aldrig ældes«, hvilket blev til sandhed, idet den senere bestandig holdt sig ufortæret. Osvald faldt 643 i et slag mod den hedenske konge af Mercia; men på det sted, hvor han blev fældet, fik siden mennesker og kvæg deres helbred igen, ligesom også jorden, hvor hans lig havde ligget, blev brugt som et kraftigt lægemiddel.

6. Til minde om *Kristi forklarelse* (Matth. Ev. 17, 1-9) holdtes tidligere på denne dag en fest, som hos os ikke er blevet fejret siden kirkerensningens dage.

7. *Donatus* var født i Arezzo i Toskana. I sin ungdom lagde han sig efter videnskaberne og blev lektor i Rom; men herfra flygtede han under kejser Julian, som havde ladet hans forældre dræbe, og kom tilbage til Arezzo, hvor han siden blev biskop. En blind hedensk kvinde, som kom til ham, blev af ham omvendt tillige med hendes søn, hvorpå hun fik synet igen. Da engang hans diakon i kirken havde tabt kalken på gulvet, hvorved den gik itu, bragte han den ved sin bøn til at vokse sammen igen, ved hvilket under 79 hedninger omvendte sig og lod sig døbe. Til sidst blev han fanget af hedningerne og halshugget i fængslet.

8. *Ruth* er Naomis fra det gamle testamente bekendte fromme svigerdatter.

9. *Romanus* var en hedensk soldat, som var tilstede, da den hellige Laurentius blev pint. Da han så, hvorledes denne tålmodig led alt for Kristi skyld, sagde han til nogle af de tilstedeværende: »Jeg ser en skøn yngling stå hos Laurentius med et hvidt klæde i hænderne, hvormed han aftørre alle bloddråberne,« og da Laurentius blev ført i fængsel, fulgte han efter og lod sig af ham først undervise i den kristne lære og derpå døbe. Så gik han ud blandt folket og udråbte offentlig, at han var kristen. Kejseren lod ham da prygle med knipler og siden halshugge 258.

10. *Laurentius* er en af den katolske kirkes mærkeligste helgener. Han var diakon og skatmester hos pave Sixtus II. Da en kristenforfølgelse udbrød under kejser Valerian 258 og soldaterne forlangte kirkens skat af Laurentius, samlede han de fattige og fremstillede dem som kirkens rette og sande skat, da Kristus boede i den formedelst troen. Da Laurentius så, at man førte pave Sixtus ud for at lide døden, brast han i tårer, ikke fordi hans kære ven skulle dø, men fordi han selv skulle leve efter ham. »Ak, fader!« sagde han, »hvor går du hen uden din søn? Hvor iler du hen uden din tjener? Du har jo aldrig forrettet gudstjenesten uden mig, og nu under du mig ikke at dø sammen med dig.« Da svarede Sixtus: »Min søn! Jeg forlader dig ikke; men du gemmes til en større kamp. Vi, de gamle, går nu i en let og ringe kamp; men dig, den unge, er en anden og herlig sejr over tyrannen forbeholdt. Hør kun op at græde; thi om tre dage skal du følge mig,« og så befalede han ham at uddele skatten til de fattige. Da han gjorde dette, førte soldaterne ham i fængsel, hvor han blev pint på mange måder; til sidst

blev han på den tredje dag lagt på en jernrist og levende stegt over en langsom kulild. Under sine pinsler spottede han kejseren og udråbte: »Den ene side af mig er nu stegt, har du lyst, kom da og spis; lad mig så vende om på den anden side, at den også kan blive stegt.« Derpå befalede han sin ånd i Kristi hænder og døde. – Laurentius blev højt æret i kristenheden, også her i Norden, hvor flere kirker bærer hans navn. Den kendteste af disse er domkirken i Lund, som han efter sagnet skal have opført ved hjælp af trolden Find, der i murerløn skulle have »Sol og måne og begge hans øjne klare«, med mindre Laurentius kunne nævne ham ved navn; men da Laurentius, idet han hvilede sig på en høj, hørte troldens navn af hans kone, der tyssede på det arrige troldebarn, kunne han glad hilse ham, da han kom hjem: »Du være velkommen, Find, alt i din egen bakke«, og »frelst var sol, og frelst var måne, dertil hans øjne gode«. Her i landet fører byen Skagen hans rist i sit våben.

11. *Herman* er vel navnet på flere helgener, men ingen af dem mindes på denne dag. Navnet er indkommet i vor almanak allerede i begyndelsen af forrige århundrede.

12. *Clara* var en jomfru af berømt familie, født i Assisi i Umbrien. Hun hengav sig allerede i en ung alder til Herrens tjeneste og oprettede ved St. Damiani Kirke en nonneorden, der blev opkaldt efter hende. Der fortælles, at saracenerne engang overfaldt nonneklostret, medens hun lå syg. Hun lod sig da bære hen foran fjenderne, holdt en monstrans med Guds hellige legeme i vejret og råbte med brændende tårer: »Min Herre og Gud! Er det din vilje, at dine ubevæbnede tjenerinder skulle falde i hedningernes hænder? Kære Herre, bevar dog dine tjenerinder!« Da hørte hun en stemme, som sagde: »Jeg vil altid bevare eder«, og fjenderne, som allerede havde bestøget klostrets mure, drog bort uden at tilføje det nogen skade. På hendes dødsleje besøgte pave Innocens IV. hende og rakte hende sakramentet, hvorpå hun sov hen i fred, efter at Kristus havde åbenbaret sig for hende. To år efter sin død blev hun 1255 af pave Alexander IV. indskrevet blandt helgenernes tal. – I København havde hun et kloster, hvorom endnu gadenavnet Klareboderne bærer vidne.

13. *Hippolytus* var fangevogter, da den hellige Laurentius blev ført i fængsel, og blev af denne omvendt til den sande tro. Da Laurentius havde udåndet på risten, lod Hippolytus ham begrave

til tak for den velgerning, han havde bevist ham, og udråbte offentligt, at han var kristen. Kejseren lod ham da pine på forskellige måder og til sidst sønderlide af to vilde heste tre dage efter Laurentius's martyrdød.

14. *Eusebius* var en romersk præst, som af kejser Constantius blev holdt 7 måneder i fængsel, indtil han døde 357.

15. *Marias Himmelfartsdag* var tidligere en helligdag til minde om Jomfru Marias optagelse i himlen. Legenden fortæller, at da hendes død nærmede sig, samlede apostlene sig med undtagelse af Thomas omkring hendes dødsleje. Da kom Jesus, fulgt af engle, patriarker og martyrer, talte til hende og beredte hende til døden, hvorpå sjælen uden smerte forlod legemet. Jesus tog hendes sjæl i sine arme, hvorimod apostlene bar hendes legeme til graven. Tre dage efter kom Herren atter, fulgt af engle, af hvilke ærkeenglen Michael bar hendes sjæl, som på Herrens befaling blev forenet med legemet og således båret op til Paradis, for at hun der af sin søn kunne blive kronet som himmeldronning.

16. *Rochus* var en from mand, som ved sine bønner på flere steder standsede pesten. Han var født i Montpellier og havde, da han kom til verden, et rødt kors på brystet. Allerede i en ung alder gav han askald på verden og den høje stilling, som ventede ham der, og øvede sig i faste og et helligt levned. Da han, 20 år gammel, havde mistet sine forældre, uddelte han al sin ejendom til de fattige og drog om i Frankrig og Italien for at standse den da rasende pest, indtil han selv blev stærkt angrebet af den. Efter de heftigste lidelser kom han sig igen og begav sig til Tyskland, hvor han af en slægtning, der ikke kunne kende ham, blev anset for spion og kastet i fængsel, i hvilket han tilbragte fem år indtil sin død 1327. Ved denne lejlighed kom hans hellighed for dagen, og der blev bygget en kirke til hans ære. Da under kirkemødet i Constanz 1414 en pest rasede, anråbte man St. Rochus, og straks standsede pesten.

17. *Anastatius* var en biskop, som blev martyr i Persien.

18. *Agapetus* var en kristen yngling, som i sit femtende år fik lyst til at lide martyrdøden, da han så, med hvilken standhaftighed de kristne udstod alle lidelser for troens skyld. På kejser Aurelians befaling blev han grebet 270, først gruelig pisket og derpå kastet i et stinkende fængsel, hvor man lod ham ligge fire dage uden føde. Derpå lagde man gloende kul på hans hoved, hængte ham op ved

fødderne, piskede ham på ny, overhældte hans legeme med kogende vand, og da han tålmodig bar alt under jublende påkaldelse af Herren, blev han til sidst halshugget.

19. *Sebaldus* var en kongesøn fra Dacia (Danmark?), som blev opdraget i guds frygt og senere studerende i Paris. Han ægtede en skøn pige, men forlod hende bryllupsnatten og begav sig ud i en ørken, hvor han levede i 15 år. Siden kom han til Rom, men blev af paven sendt til Tyskland for at prædike evangeliet. Han døde i et kloster i Nürnberg, hvor der blev opført en prægtig kirke til hans ære.

20. *Bernhard* er den berømte Abbed af Clairvaux, som døde 1153 og blev kanoniseret 1165 af pave Alexander III. Hans tilkommende berømmelse var allerede varslet før hans fødsel; thi da hans moder gik svanger med ham, drømte hun engang, at hun under sit bryst bar en ung hvid hund med rød ryg, som gæde heftigt, hvilket blev udlagt som et godt tegn. Bernhard udmærkede sig også senere i den grad ved sin veltalenhed, at man troede, at en engel talte ud af hans mund.

21. *Salomon* er den fra det gamle testamente bekendte konge i Jødeland.

22. *Symphorianus* var en ung mand af ædel byrd, som af sine forældre blev opdraget i fromhed og Herrens frygt. Da man engang ved en fest for Venus hverken ved trusler eller løfter kunne begære ham til at tilbede den hedenske gudinde, blev han efter at have udstået et hårdt fængsel ført ud for at halshugges. På vejen opmuntrede hans moder ham til standhaftighed, idet hun tilråbte ham: »Min søn, min søn! Husk på det evige liv, sku opad og betragt ham, der hersker i himlen. Livet fratages dig ikke, men du går over til et langt herligere,« og da han opmuntret herved forblev trofast, blev han halshugget 270.

23. *Zachæus* var den toldernes øverste, som steg op i et morbærtræ for at se Jesus, da han drog ind i Jericho, hvorom læses i Lukas Ev. 19, 1-10.

24. *Sophie Frederikke* var arveprins Frederiks gemalinde, født 1758, gift 1774, død 1794 og begravet i Roskilde Domkirke. – *Bartholomæus* er Jesu discipel og apostel, bekendt fra det ny testamente. Han skal have bragt evangeliet til Indien og faldt som martyr.

25. *Ludvig* er den franske konge Ludvig IX., den hellige, som op sit andet korstog blev syg og døde i Afrika 1270.

26. *Ireneus* led martyrdøden 255, fordi han, da kejser Valerian havde ladet en kristen kvinde ved navn Concordia for hendes tros skyld dræbe og kaste i en kloak, optog hendes lig og lod det begrave.

27. *Bebhardus* var biskop i Constanz og døde 996. Efter hans død skete der mange undere ved hans lig, ligesom han også i levende live forstod at helbrede syge m.m. Således mødte han engang en halt mand, hvem han rakte sin stok, idet han i Herrens navn befalede ham i fremtiden at gå lige, og som han havde befaleet, således skete det.

28. *Lovise* er Frederik IV.'s dronning, datter af hertug Gustav Adolf af Mecklenburg-Güstroro, født 1667, gift 1695, død 1721 og begravet i Roskilde Domkirke. – *Augustinus*, denne dags helgen, fødtes i Afrika 355 og fik af sine forældre en god opdragelse. Han optrådte først som lærer i grammatik og retorik, men kom siden til Mailand, hvor han hørte den hellige Ambrosius prædike, hvilket gjorde sådant indtryk på ham, at han lod sig døbe af ham. Fra nu af forandrede han sit levned, drog tilbage til Afrika og optrådte ivrig mod manichæerne, donatisterne og pelagianerne. Imidlertid var han blevet biskop i Hippo Regius. Denne by blev i året 430 belejret af vandalerne, og da den trængtes hårdt, anråbte Augustinus Gud om enten at befri byen eller indgyde beboerne mod til at lide, hvad ondt der skulle vederfares dem, eller lade ham snart dø. Dette sidste skete; thi i belejringens tredje måned blev han syg og døde 76 år gammel. Han skal være forfatter til salmen: »Te deum laudamus«.

29. *Johannes's Halshuggelsesdag* fejredes fordem til minde om, hvorledes Herodes lod Johannes Døberen halshugge efter sin datter Herodias's ønske, hvorom læses i Matth. Ev. 14, 1-12.

30. *Benjamin* er navnet på patriarken Jakobs yngste søn med Rachel.

31. *Bertha* hed kong Edelbert af Kents hustru, som omvendte sin ægtefælle til kristendommen ved år 560.

September

er nu årets niende måned, medens navnet, der kommer af det latinske septem, dvs. syv, betyder den syvende. Hermed hænger det således sammen. Romulus, Roms første konge i hedenskabets dage, skal henved 800 år før Kristus have inddelt året i 10 måneder, af hvilke marts var den første, og september blev da ganske rigtig, som navnet betegner, den syvende måned, ligesom også oktober, november og december den ottende, niende og tiende i overensstemmelse med navnenes betydning. På samme måde blev juli den femte og august den sjette måned, hvilket antydes ved deres latinske navne Quintilis og Sixtilis, som først senere ombyttedes med de ny navne efter Julius Cæsar og Augustus (se foran). Romulus's efterfølger Numa forandrede allerede tidsregningen og indførte et måneår med 12 måneder, altså med to nye, januar og februar, der blev indskudte som årets sidste måneder; men i året 251 før Kristus blev de sat foran, så at januar blev den første og februar den anden måned i året, som det har holdt sig til vore dage, men hvorved altså de fire sidste måneder efter navnenes betydning forrykkedes.

1. *Ægidius* var født i Athen, men kom siden til biskop Cæsarius i Frankrig, hos hvem han blev i to år. Derpå begav han sig ud i en ørken, hvor han levede som eneboer og kun ernærede sig med mælk af en hind. Da engang Carl Martels svende på en jagt opsporede hinden, løb denne til Ægidius, hvis opholdssted herved røbedes. Han blev ført for Carl Martel, som tog ham med sig og byggede et kloster, i hvilket han blev abbed.

2. *Elisa* var den profet i det gamle testamente, som Elias efter Herrens befaling salvede til sin efterfølger. Efter at Elias var optaget til himlen på en ildvogn med ildheste for, drog Elisa omkring i landet og gjorde forskellige undergerninger.

3. *Seraphia* var en ung kristen kvinde fra Antiochia, som kom til Vendôme, hvor hun ved sit hellige levned vakte forbitrelse imod sig, så at man satte to soldater til at skænde hende; men da Gud lod sygdom falde på disse, udlagde man det som trolddom og ville brænde Seraphia; men ilden slukkedes af sig selv. Derpå piskede man hende og lod hende til sidst halshugge ved år 100.

4. *Juliane Marie* er Frederik V.'s anden dronning, datter af

hertug Ferdinand Albrecht af Brunsvig-Wolfenbüttel, født 1729, gift 1752, død 1796 og begravet i Roskilde Domkirke. – *Theodosia* led martyrdøden i Cæsarea i Palæstina 308, kun 17 år gammel. Da hun så nogle kristne blive ført for retten, gik hun hen til dem, talte trøstende og opmuntrende til dem, men blev derfor selv grebet og ført bort. Hun aflagde en standhaftig bekendelse og blev grusomt pint, idet man sønderflængede hendes bryster, opskar hendes side og til sidst kastede hende i vandet.

5. *Regina* var en smuk ung pige på femten år, som vel var født af hedenske forældre, men dog allerede tidlig besøgte de kristnes forsamlinger og blev døbt. Da hun af den grund førtes for hedenske dommere og blev bestandig i sin bekendelse, blev hun hængt op ved armene og brændt med fakler under armhulerne, indtil man til sidst dræbte hende. Hun skal have levet i det tredje århundrede.

6. *Magnus* »stor« var oprindelig hedning, men søgte flittig de kristnes forsamling og antog den kristne tro. Da forfølgelsen mod de kristne rasede under kejser Decius, blev også han fanget og ført for den hedenske dommer, men vægrede sig standhaftigt ved at ofre til afguderne, hvorfor han blev ubarmhertig mishandlet. Under sine store pinsler udråbte han: »O, Herre Jesus Kristus! Forlad mig ikke i denne min store pine og skil dig ikke fra mig, hverken her eller hisset i evigheden, men beskyrm mig efter din guddommelige nåde både på sjæl og legeme! O, Herre Jesus Kristus, annam min ånd!« hvorpå han blev halshugget.

7. *Louise*, Christian den niendes dronning, er født 1817 og blev gift den 26. maj 1842. – Navnet *Robert* er indkommet i vor almanak i forrige århundrede; men ingen helgen Robert mindes på denne dag.

8. *Mariæ Fødsel* var tidligere en festdag til minde om Marias, Jesu moders fødsel, hvorfor dagen kaldtes vor frue dag eller moermesse.

9. *Gorgonius* stod i stor anseelse ved kejser Diokletians hof, men blev desuagtet 290, da han ikke ville ofre til afguderne, tillige med andre kristne grusomt pisket, sønderflænget, overhældt med eddike og salt og til sidst stegt på en rist over en langsom ild.

10. *Burchhardt* var biskop i Worms, hvor han døde 1026.

11. *Hillebert*, ærkebiskop i Tours fra 1125-34, var en stor salmedigter.

12. *Guido* var søn af fattige forældre og født i en landsby i Brabant. Allerede tidlig søgte han kirken og hjalp efter evne fattige og nødlidende. Han førte et strængt liv med bøn og faste og foretog en rejse til Rom, Jerusalem og andre hellige steder, som varede i syv år. Efter sin hjemkomst vedblev han med sit strænge levned indtil sit endeligt. Kort før hans død så man en lue fra himlen som en due svæve over hans hoved, hvoraf hele huset blev oplyst, og endelig blev han ved en røst fra himlen kaldt bort fra denne verden 1112. Ved hans grav skete siden mange undere.

13. *Cyprianus* er en af de vigtigste kirkefædre og kirkehistoriske forfattere. Han var født i Carthago år 200 af hedenske forældre, men gik 45 år gammel over til kristendommen og vandt såvel ved sit strænge levned som ved sin gavmildhed imod fattige så stor anseelse, at han kort tid efter sin omvendelse blev indviet til præst og ikke længe efter udnævnt til biskop i sin fødeby. Som sådan virkede han med stor iver og kraft for den kristne lære, så at han under forfølgelserne under kejser Decius for en tid måtte flygte ud i ørkenen. Efter at være vendt tilbage fortsatte han sin heldbringende virksomhed, indtil han under kejser Valerian blev forvist fra Carthago og, da han trods øvrighedens befaling vedblev at prædike i haverne omkring byen, halshugget i året 258, hvad der ved en guddommelig åbenbaring var forkyndt ham et år forud. Hans dødsdag er egentlig den 14. september; men da korsets ophøjelse falder på denne dag, vedtog man på nogle steder at fejre hans minde dagen i forvejen.

14. *Korsets Ophøjelse* var en fest, som blev indstiftet af kejser Heraclius 631 i anledning af en sejr over perserne, hvorved han tvang disse til at tilbagegive rigets fane, det hellige kors, som de 14 år tidligere havde erobret.

15. *Eskild* var født i England, men drog over til Sverige for at bringe indbyggerne, der tidligere af Ansgar var omvendt til kristendommen, men siden igen faldet fra, tilbage på den rette vej. Det lykkedes ham vel at omvende mange; men hedningerne, der hadede ham heftig, fordi han modsatte sig deres afguderier, fangede og stenede ham i det 11. århundrede. De kristne tog hans lig og førte det med sig, indtil de kom til et sted, hvorfra det ikke ville lade sig føre videre, og hvor de efter en befaling fra himlen begravede ham. Stedet hedder siden den tid efter ham Eskiltuna.

16. *Euphemia* var datter af en fornem rådsherre i Chalcedon. Da hun ivrig hængte ved den kristne lære, blev hun under kejser Diokletian underkastet forskellige pinsler, som hun dog ved et under gennemgik uskadt, indtil hun blev bidt ihjel af en bjørn 290. Ved hendes lig skete flere undere, bl.a. flød der ud af hendes legeme en blodrød salve, der helbredte mange syge.

17. *Lambertus* var født i Maastricht og søn af rige og fornemme forældre, som gav ham en god opdragelse. År 679 blev han biskop i sin fødeby, men seks år efter fordrevet. Han hengav sig til klostret Stabulum, hvor han tilbragte syv år med vågen, faste og bøn og vandt alles agtelse og kærlighed. Efter at være ført tilbage af Pipin den lille virkede han meget godt ved sin lære, indtil han 708 blev snigmyrdet af Dodo, der havde fattet nag til ham.

18. *Kristian* den ottende blev født den 18. september 1786 og døde den 20. januar 1848. – *Titus* er apostlen Paulus' ven og ledsager på hans rejser.

19. *Constantia* findes ikke nævnt blandt helgenerne eller martyrerne. Navnet er optaget i vor almanak først i forrige århundrede.

20. *Tobias* er den fromme israelit, hvis historie er fortalt i det gamle testamente apokryfiske bøger.

21. *Matthæus* er navnet på den bekendte apostel og evangelist i det ny testamente.

22. *Mauritius* var chef for en thebansk legion på 6666 mand, som alle i Jerusalem havde antaget den kristne tro. Af kejser Maximian blev de sendt til Frankrig for at dæmpe et oprør; men da kejseren undervejs befalede hele hæren at ofre til afguderne for sejren, vægrede Mauritius og hans folk sig derved, og de blev derfor alle tilhobe overfaldne og dræbt af den øvrige hær.

23. *Linus* var en romersk biskop, der faldt som martyr i det første århundrede.

24. *Tecla* var en hedensk kvinde, datter af rige forældre og født i Ikonium i Lykaonien. Da apostlen Paulus kom til Ikonium og lærte der, hørte hun hans prædiken gennem et vindue og blev så grebet deraf, at hun vægrede sig ved at ægte sin forlovede og ganske hengav sig til Herrens tjeneste. Af forbitrelse herover førte hendes moder hende for retten, som dømte hende til at brændes; men netop som hun skulle bestige bålet, faldt en heftig plaskregn fra himlen, som slukkede ilden, og hun gik uskadt bort. Siden fulgte

hun Paulus og kom med ham til Antiochien. Her blev en rig og fornem mand indtaget af hendes skønhed og ville ægte hende; men da hun afslog det, blev hun anklaget som kristen og dømt til at kastes for de vilde dyr, som dog ikke tilføjede hende nogen skade; lige så lidt nyttede det, at man kastede hende i en hule fuld af giftige slanger (thi disse døde straks, så snart hun kom ned imellem dem) eller at man bandt hende mellem vilde okser, for at de skulle sønderrive hende (thi tovene brast, og hun undslap). Nu afskar hun sit hår og forklædte sig som mand for således bedre at kunne følge Paulus; men denne befalede hende at drage ud og prædike, og således drog hun først tilbage til Ikonium og siden til Seleucia, hvor hun omvendte mange ved sin lære og endelig hensov i fred.

25. *Cleophas* var en af Jesu 72 disciple. Han var den ene af de to disciple, for hvem Jesus efter sin opstandelse åbenbarede sig på vejen til Emaus, hvorom anden påskedags evangelium vidner (Lukas 24, 13-35).

26. *Adolph* er navnet på en martyr, som ellers ikke er videre kendt.

27. *Cosmus* fik tillige med sin tvillingbroder Damianus en kristelig opdragelse og lagde sig sammen med ham efter lægekunsten, hvori de bragte det så vidt, at de ved Guds bistand helbredte alle sygdomme; men aldrig lod de sig betale for deres møje. Da forfølgelserne mod de kristne rasede under kejser Diokletian, blev de tillige med deres tre brødre grebet og pint på allehånde måder, derpå styrtet i havet, hvoraf en engel drog dem op, indsatte i en gloende ovn, ophængt på et kort og stenede; men da de ved en særegen tilskikkelse af Gud gik uskadte ud af alle disse pinsler, og da pilene, hvormed man derpå ville dræbe dem, prællede tilbage fra deres legemer, blev de endelig halshuggede 290.

28. *Venceslaus* var en søn af den fromme hertug Vratislaus i Bøhmen. Da hans moder Drabomira var en heftig modstander af kristendommen, tog hans farmoder Ludmilla ham til sig og lod ham oplære i den kristne tro. Da hans moder efter hans faders død rasede lige heftig mod de kristne, tiltrådte han efter sin bedstemoders råd regeringen, men vedblev som hertug at føre et mådeholdent, selvforægtende liv. Da han såvel herved som ved sin gudsfrygt vakte beundring og kærlighed, optændtes hans broder Boleslaus af had til ham og lod ham ved en fest myrde i

kirken 970; men alle, som havde haft del i mordet, blev ramt af Guds vrede, idet nogle af dem blev afsindige og andre dræbte sig selv, og således blev den fromme Venceslaus hævnnet.

29. *Mikkelsdag* var tidligere en kirkelig festdag, der som sådan blev afskaffet hos os 1770. Den er opkaldt efter ærkeenglen Michael, som i det gamle testamente betragtedes som menighedens skytsengel (Daniel 12, 1) og siden som anfører for de himmelske hærskarer (Johs. Åb. 12, 7-9). I middelalderens legendehistorie kender man flere åbenbaringer af denne ærkeengel, af hvilke den mærkeligste var i begyndelsen af det syvende århundrede, idet man efter en rasende pest i Rom, da Guds vrede stilledes, så ham stå over Hadrianerhøjen og aftørre sit blodige sværd, før han stak det i balgen. Man byggede derfor en kirke på dette sted og kaldte hele pladsen deromkring efter ham Engelsborg, hvilket navn den endnu bærer. Denne åbenbarelse henlagde man til den 29. september. Skønt protestanterne forkastede slig overtro, beholdtes dog denne fest ved Reformationen; den betragtedes dog ikke længere som nogen personlig fest for denne ærkeengel, men som en fælles fest for alle engle, hvorfor dagen også kaldes »Alle engles dag«.

30. *Hieronymus* var den lærdeste blandt kirkefædrene. Han blev født 331 i Stridon i Dalmatien og fik en lærd og omhyggelig opdragelse af sine velhavende forældre. Efterhånden blev han vundet for kristendommen og 360 døbt i Rom. Senere drog han til Palæstina, hvor han anlagde et kloster i Bethlehem, i hvilket han døde 420. Han oversatte bl.a. det gamle testamente på latin og forbedrede den ældre latinske oversættelse af det ny testamente, hvilke arbejder ligger til grund for den af den katolske kirke autoriserede latinske oversættelse af Bibelen, som går under navn af *Vulgata*.

Oktober

var oprindelig årets ottende måned, deraf navnet, men blev efter indskydelsen af januar og februar i årets begyndelse den tiende (se ved september).

1. *Remigius* er de franskes apostel. Han blev født i året 449 efter forudgående guddommelig forkyndelse og udnævntes

allerede i sit 22. år til biskop i Reims. Han var en lærd og veltalende mand, der døbte og salvede Klodevig til Frankrigs konge. Efter at have beklædt bispestolen i 74 år, i hvilken tid han udførte mange forskellige undere, døde han 545 i en alder af 96 år.

2. og 3. *Ditlev* og *Mette* er navne, der ikke findes i helgenfortegnelserne og er optaget i vor almanak i forrige århundrede.

4. *Franciscus* er stifteren af Franciskaner- eller Minoriter-Ordenen, hvis munke bar en grå ulden kutte med en strikke om livet, hvoraf de også kaldes gråbrødre. Denne munkeorden fik en stor udbredelse og havde også mange klostre her i landet. Stifteren Franciscus var født i Assisi i Umbrien 1182 og blev som søn af en rig købmand først bestemt til handelen; men tilskyndet af en drøm opgav han alle verdslige tanker og vendte sig til at tjene Herren. Efter et liv, først i ydmyghed og hengivelse, døde han 1226 i sin fødeby og blev to år efter på grund af de mange undere, han virkede, optaget blandt helgenerne.

5. *Placidus* var en discipel af St. Benedikt, hvem han hjalp med at bygge klostret på Monte Casino, som hans fader Tertullus havde skænket St. Benedikt. Af denne blev Placidus siden sendt til Sicilien, hvor han gjorde mange undere, og hvor han til sidst tillige med sine tre søskende og tredive andre martyrer blev fanget af den kristne tros modstandere og pint på mange måder. Således opskar man bl.a. hans tunge; men desuagtet vedblev han dog at tale, opmuntrede sine tilhængere og bebrejdede sine forfølgere, som til sidst halshuggede ham og hans ledsagere 541.

6. *Frederik VII.*'s fødselsdag 1808; han døde den 15. november 1863. – Navnet *Broderus* findes ikke i helgenfortegnelserne lige så lidt som

7. og 8. *Amalie* og *Ingeborg*.

9. *Dionysius* med tilnavnet Areopagita blev omvendt af apostlen Paulus i Athen (Ap. Gern. 17, 34). Siden drog han til Rom, hvorfra han blev sendt til Frankrig for at udbrede troen. I Paris, hvor han byggede en kirke (Saint Denis), omvendte mange og gjorde mange undere, blev han til sidst fanget af hedningerne, og da han hverken agtede trusler eller smigre-

rier, blev han gruelig pisket, kastet for vilde dyr, sat i en kedel med kogende vand og underkastet flere pinsler; men da alt dette ikke skadede ham, men han tværtimod blev fastere i troen, blev han endelig halshugget 90 år gammel. Efter sin død, fortælles der, tog han sit afhuggede hoved i sine hænder og bar det et stykke bort til det sted, hvor han ville begraves.

10. *Gereon* var en fornem kriger, som tillige med mange andre blev dræbt af kejser Maximilian i Køln, fordi de ikke ville ofre til afguderne.

11. *Frederik IV.'s* fødselsdag i året 1671. Han døde 1730 i Odense og er begravet i Roskilde Domkirke.

12. *Arveprins Frederiks* fødselsdag i året 1753. Han var en søn af Frederik V., broder til Kristian VII. og fader til Kristian VIII. Han døde 1805. – *Maximilian* var en kristen biskop (uvist på hvilken tid), der led martyrdøden. Han nævnes blandt Østrigs og Bajerns skytshelgener.

13. *Angelus* drog med flere andre franciskanere 1020 til Afrika for at prædike Guds ord blandt saracenerne i nærheden af Ceuta, men blev næste år fanget og efter mange pinsler henrettet.

14. *Calixtus* var pave i Rom. Han anordnede bl.a. Quatemberfasten, hvoraf Tamperdagene har deres navn. Kejser Alexander Severus lod ham 222 fange og fra et højt bjerg styrte ud i havet, hvor han druknede.

15. *Hedvig* var en polsk hertuginde, som efter at have født tre sønner og tre døtre levede i bestandig kyskhed og kun talte med sin ægtefælle i mange folks nærværelse. Hun byggede Cistercienserklostret Trebniz, hvor hun tjente nonnerne, vaskede og kyssede de fattiges fødder og viste andre tegn på sin ydmyghed. Hun spiste aldrig kød, piskede ofte sig selv til blods og gik om vinteren med bare fødder; forøvrigt gav hun rigelige almisser, besøgte og trøstede syge og helbredte mange, især blinde. Hun besad også spådomsgave og forudsagde sin egen død; sund og rask lod hun sig give den sidste olie, blev derpå syg og døde i året 1243. Da syge helbredtes ved det vand, hvormed hendes lig blev vasket, og der efter hendes død af hendes mund udgik en yndig lugt, blev hun 1267 optaget blandt helgenerne.

16. *Gallus* var en irlænder af fødsel. Han kom til Frankrig og drog med sin lærer St. Columbanus omkring og prædikede kristendommen under mange forfølgelser. Da hertug Gunzogs datter Fridburga var besat af en ond ånd, som heftig plagede hende, befriede han hende ved at uddrive ånden, hvorfor hertugen tilbød ham bispedømmet i Constanz, som han dog afslag. I året 615 stiftede han det efter ham opkaldte kloster St. Gallen, hvor han levede til sin død 640. Han blev 95 år gammel og blev begravet i sit kloster, hvor der ved hans lig skete mange undere, idet blinde, døve, stumme, halte og besatte blev helbredte, ligesom han også i levende live havde haft den gave at gøre undere.

17. *Florentinus* var en fransk biskop, som udmærkede sig ved sit rene levned og døde efter at have beklædt bispestolen i 23 år, men om hvem der forresten intet vides.

18. *Lucas Evangelisten* skal efter Kristi himmelfart være kommen til Ægypten og der være død som biskop i Theben 84 år gammel.

19. *Balthasar* var en af de tre vise mænd fra Østerland, »de hellige tre konger«, der søgte Jesusbarnet i krybben.

20. *Felicianus* faldt som martyr for sin tro, uden at der ellers videre er bekendt om ham.

21. *11.000 Jomfruer*. Ursula, en engelsk kongedatter, var opdraget i den kristne tro og udmærkede sig ved sin skønhed. En hedensk fyrste bejlede til hende; men da hun ikke ville ægte ham, rådede hun sin fader til vel ikke at give ham noget afslag, men udbede sig tre års frist. Derpå forlangte hun, at hendes fader skulle lade sig opsøge ti jævnaldrende skønne kvinder af fornem byrd og skænke dem tillige med hende selv hver 1000 andre ærbare jomfruer, for at de i fællesskab kunne ofre sig til Herren. Således samledes der i alt 11.000 jomfruer, de efter at have styrket sig i troen over Køln og Basel drog til Rom for at vinde martyrtronen. Da de kom tilbage til Køln, blev de fanget af hunnerne, som netop da havde ødelagt byen, og alle dræbte tillige med Ursula, efter at hunnerkongen forgæves havde søgt at vinde hende. Til ære for dem blev der bygget en kirke i Køln og den 21. oktober fastsat som deres dag.

22. *Cordula* var en af de 11.000 jomfruer. Da hun så,

hvorledes hendes søstre ynkelig blev dræbt, Ursula bl.a. ved at man skød hende en pil gennem halsen, tabte hun modet og skjulte sig om natten i deres skib; men opmuntret og styrket af Herren gik hun næste dag frem og fulgte sine søstre i døden. Derfor falder hendes dag en dag senere end de andres.

23. *Søren* eller Severinus var biskop i Køln i det fjerde århundrede. Legenderne tillægger ham stor hellighed og evne til at gøre undere. Da han således en søndag morgen gik omkring efter gudstjenesten, hørte han en yndig musik som af himmelske hærskarer; men ingen af hans ledsagere hørte den. Han kastede sig da ned og bad Gud også åbne de andres ører, hvilket skete. Da de sagde, at de nu også hørte de himmelske toner, men ikke vidste, hvad det betød, sagde St. Søren: »Min herre Martinus har forladt verden, og nu modtager de himmelske hærskarer ham med glæde i deres selskab.« Det viste sig siden, at samme dag og time var den hellige biskop Martin af Tours død (år 400). St. Søren døde i Bordeaux, men hans levninger blev ført tilbage til Køln. Et dansk folkesagn gør St. Søren til søn af en bonde fra Rye ved Himmelbjerget, hvis kirke blev opbygget ham til ære, og hvor han i middelalderen blev dyrket som helgen.

24. *Proclus* er navnet på flere helgener; men da disse henføres til andre dage end i vor almanak, kan man ikke angive, hvem af dem der her skal tænkes på.

25. *Crispinus* var en kristen, som tillige med sin broder på grund af de heftige forfølgelser under Diokletian forlod Rom og begav sig til Frankrig. Her ernærede de sig i lang tid ved skomagerhåndværket, indtil det blev opdaget, at de var kristne, hvorpå de begge blev henrettede.

26. *Amandus* var biskop i Maastricht. Han drog meget omkring for at udbrede kristendommen, især i Nederlandene, hvis dengang for størstedelen hedenske indbyggere han omvendte. Herom skriver Ric. Helvader: »Han havde i sit stift en hob grove, uforstandige, tylperske, beuriske plumprianer at drages med, hvilke levede uden al tugt og ærlighed; disse Brobianer lærte han ikke alene civilitate, morum, men førte dem og til Kristum.« Han døde 684.

27. *Sem* var, som bekendt, Noahs ældste søn.

28. *Marie Sophie Frederikke* er Frederik VI.'s dronning, datter af landgreve Carl af Hessen, født 1767, gift 1790 og død 1852. Samme dag i året 1793 fødtes hendes datter prinsesse *Caroline*, enke efter prins Frederik Ferdinand, med hvem hun blev gift 1829; død den 31. marts 1881. – Denne dag er helliget apostlene *Simon Zelotes* og *Judas Thaddeus*, som efter nogle skribenter skulle have været brødre og være blevet dræbt sammen i Persien i året 71.

29. *Narcissus* var biskop i Jerusalem, en from og hellig mand. Anklaget for folket af nogle hadefulde og misundelige modstandere forlod han sin kirke og drog ud i ørkenen, hvor han opholdt sig flere år. Men det gik hans falske anklagere ilde; thi da tre af dem for at skaffe deres vidnesbyrd desto større tiltro havde aflagt den ed, at hvis det ikke var sandt, hvad de vidnede mod *Narcissus*, skulle ilden fortære den ene, den faldende syge den anden og den tredje miste sit syn, skete dette altsammen. Efter at være kommet tilbage forestod *Narcissus* sit bispedømme i mange år; thi han blev 116 år gammel. Man beretter bl.a. om ham det under, at han på en påskeaften, da der manglede olie i de hellige kar, bød tjenerne at fylde disse med vand, og da han havde bedt og velsignet vandet, blev det forvandlet til olie, som brændte langt klarere end den, man ellers plejede at bruge.

30. *Louise Charlotte* var en søster til Kristian VIII., født 1789, gift 1810 med prins Vilhelm af Hessen-Cassel, død 1864. Hun er vor nuværende dronnings moder. – *Absalon*, Davids fra det gamle testamente bekendte søn; hans navn findes kun i vor almanak.

31. *Kronprinsesse Louises* fødselsdag i året 1851. – Til denne dag sættes *Reformationens* begyndelse, da Luther den 31. oktober 1517 på slotskirken i Wittenberg opslog sine bekendte 95 sætninger mod Tzels afladshandel.

November

er nu årets ellefte måned, men var tidligere den niende, hvoraf navnet (se ved september).

1. »*Alle Helgens Dag*« blev i den katolske kirke indstiftet som en festdag for at have en almindelig helgenfest, da man måske kunne have glemt en eller anden helgen og ikke givet ham en bekendt dag. Denne festdag blev af pave Gregor III. henlagt til den første november. Efter Reformationen beholdt protestanterne den, skønt de forkastede helgentjenesten, til erindring om de mange troens stridsmænd, der har fuldkommet løbet og bevaret troen. Hos os er festen siden 1770 henlagt til første søndag i november.

2. »*Alle sjæles dag*« er også en katolsk festdag, indstiftet i det 11. århundrede. Efter den katolske lære skulle nemlig alle de afdødes sjæle renses i skærsilden, før de kunne indgå i de saliges boliger, og for hurtigere at befri dem for denne pine lod man læse sjælemesser for dem; men da der var mange, som ikke havde råd til at lade læse sjælemesser, bestemtes der en dag, på hvilken der uden betaling skulle holdes sjælemesser for alle sjæle uden undtagelse, der brændte i skærsilden, og denne dag blev henlagt til dagen efter Alle Helgens Dag, med hvilken den ansås for at stå i nøje forbindelse. Med opgivelsen af læren om skærsilden har protestanterne også opgivet denne festdag.

3. *Hubertus* var biskop i Lüttich i det ottende århundrede og udmærkede sig ved sin fromme vandel, hvorfor det også var ham givet at gøre undere, som at slukke ildebrande, fremkalde regn o.s.v., ligesom der også efter hans død skete mange undere ved hans lig, som i en lang række af år forblev ufortæret. Han påkaldes særlig af jægerne, vel sagtens fordi han tidligere var en ivrig jæger, for hvilken lidenskab han skal være blevet helbredt, da han engang mødte en hjort, som mellem sine takker bar et krucifix.

4. *Otto* var biskop i Bamberg i det 12. århundrede og gjorde flere rejser til Pommern for der at forkynde evangeliet.

5. *Malachias* er navnet på den sidste af det gamle testaments profeter. Således hed også en irsk biskop, som efter at have fået en god opdragelse i en ung alder blev præst, siden biskop, ja endog ærkebiskop. Denne sidste værdighed nedlagde han dog selv og trak sig tilbage til sit bispedømme, hvor han gjorde mange undere, helbredte syge, opvakte døde o.lign. Han døde 1148 den 5. november, således som han selv havde forudsagt.

6. *Leonhardus* begav sig, da han blev voksen, til den hellige Remigius for at lære af ham og blev snart berømt for sine mange undere. Da den franske konge ville udnævne ham til biskop, vægrede han sig standhaftig og drog omkring og prædikede Guds ord for hedningerne, indtil han endelig tog ophold i en stor skov. Her traf kongens sendebud ham med opfordring til at komme dronningen til hjælp, da hun var i barnsnød og farlig syg. Med sin bøn skaffede Leonhard hende helbredet tilbage, men ville ikke modtage de store gaver, hvormed kongen ville belønne ham derfor; kun den skov, hvori han boede, modtog han for deri at bygge en kirke til ære for Jomfru Maria og St. Remigius; den blev senere meget berømt, og han selv blev begravet der efter sin død 520.

7. *Engelbrecht* blev 1215 udnævnt til ærkebiskop i Køln og stod i stor gunst hos sin samtid. Da kejser Frederik og pave Honorius overdrog ham at straffe grev Frederik af Isenburg, som havde forladt den gejstlige stand og vakt uroligheder i kirken, optændte han grevens forbitrelse imod sig i den grad, at denne besluttede at ombringe ham. Engelbrecht blev af nogle fromme gestlige underrettet om, hvad der forestod ham, hvorfor han skriftede sine synder for biskoppen af Minden og begav sig på vejen til Nürnberg; men han blev overfaldet undervejs og dræbt med mange sår (1225). Hans lig blev liggende ubegravet, indtil en soldat bragte det til klostret Bergen, hvorfra det blev bragt til Køln og hensat i apostlen Peters kirke, hvor der skete mange undere ved det. Grev Frederik blev næste år erklæret i rigets akt, fanget og bragt til Køln og der radbrækket til straf for sin grumhed mod ærkebispem.

8. *Claudius*. Under kejser Diokletian levede der i Rom fem berømte billedhuggere, *Claudius*, Nicostratus, Symphorianus, Castorius og Simplicius, af hvilke de fire første altid betegnede deres arbejder med det hellige kors, hvilket skaffede dem stor afsætning. Da Simplicius mærkede dette, lod han sig af de andre undervise om den sande Gud og blev derpå døbt af biskop Cyrillus. Da kejseren, hos hvem disse kunstnere hidtil havde stået i stor gunst, erfarede dette, befalede han dem at

tilbede afguderne, og da de ikke ville det, lod han dem først piske og siden drukne.

9. *Theodor* »Guds gave« var en kristen soldat, som i året 290, da han ikke ville ofre til afguderne, men endog stak et hedensk tempel i brand, blev grusomt gennempryget og derpå kastet i fængsel. Da Kristus her havde besøgt ham og styrket ham i troen, blev han efter standhaftig at have modstået alle løfter og smigrerier igen pint på alle måder og til sidst kastet i ilden, hvor han opgav sin ånd.

10. *Luther*, Reformationens bekendte befordrer, fødtes i Eisleben 1483 på denne dag, som derfor bærer hans navn.

11. *Mortensdag* har vel aldrig i den protestantiske kirke været nogen festdag, men er dog for folket en af årets mærkedage. Den har sit navn efter biskop Morten eller Martinus i Tours. Han var født i Ungarn af hedenske forældre, men gik i sit tolvte år til kirken for at blive undervist. Siden lod han sig for nogen tid igen afdrage derfra af sin fader, der var romersk tribun; men i sit attende år vendte han tilbage til kirken og lod sig døbe. Han blev berømt for sit strænge levned, fik iver for at forsvare den rene lære og sin gavmildhed mod de fattige. Således mødte han engang, fortælles der, medens han endnu var kriger, en kold vinternat en næsten nøgen tigger, som var nær ved at dø af kulde. Da han hverken havde guld eller sølv at give ham, skar han sin kappe itu med sit sværd og gav den stakkels mand den ene halvdel deraf. Næste nat så han i en drøm, hvorledes Jesus, iført den halve kappe, sad på en gylden trone og sagde til de tilstedeværende: »Denne kappe har jeg fået af Martinus.« Denne tildragelse bidrog også til, at han valgte den gestlige stand. Han døde som biskop i året 400. Om ham fortælles der i legenderne en mængde mirakler, men dog intet, der har noget hensyn til gæssene. Den skik at spise mortensgås må søge sin grund i, at man ved de gilder, hvorved man glædede sig over en god høst, især beværtede hverandre med gæs, som netop på denne tid af året er fedest og bedst at spise. Nic. Helvader fortæller i sin »Martyrologia sanctorum«, at engang en tyvagtig møller, som ikke ville søge samkvem med sine naboer, benyttede lejligheden, da disse gik til gilde, og gik til møllen for at undersøge deres sække. Men hvad skete?

Dvævelen kom livagtig til ham i møllen og sagde: »Kammerat! Hvad gør du her? Jeg ser, du sysler i fremmede poser; men vi ville nu male sammen!« Dermed løftede han møllestenen i vejret og puttede mølleren ind der under og drog så stignbordet op, så møllen kom i gang og malede mølleren småt. Da dette rygtedes vide om lande, forbandede de andre møllere ham, og derfor maler ingen ærlig møller på St. Mortens dag.

12. *Thorchild* er ikke navnet på nogen helgen og findes kun i vor almanak.

13. *Arcadius* var en martyr, som, efter Helvader, i den vendiske forfølgelse pludselig blev dræbt tillige med mange andre fromme kristne.

14. *Frederik* var en ivrig og nidkjær biskop. Da han engang spiste hos kejser Ludvig (den fromme?), formanede denne ham til trofast og uden frygt at forrette sit embede. Biskop Frederik svarede: »Ja, kære kejser, du formaner mig ret. Men sig mig, om jeg helst skal tage af denne fisk, som står her for mig, ved hovedet eller ved halen.« Kejseren svarede: »Da hovedet er det bedste stykke, er det bedst at begynde med det.« »Du har ret,« sagde biskoppen, »derfor vil jeg også helst begynde med dig som rigets hoved. Lad da den kristne tro afholde dig fra synd, at du kan blive et godt eksempel for dine undersåtter, og bortsend Juditha, din frænke, med hvem du lever i et urent levned, fra dig.« Kejseren blev bevæget og gjorde således. Men Juditha blev vred over, at biskoppen havde talt så dristig, og lejede nogle snigmordere, som dræbte ham for alteret i kirken, medens han forrettede sit hellige embede.

15. *Leopold* var markgreve af Østrig, en god og from regent, som byggede klostre og uddelte store rigdomme til kirker. Han døde 1136. Ved at påkalde ham fik blinde, stumme, halte og andre syge folk deres helbred igen og vaktet døde tilbage til livet, hvorfor pave Innocens VIII. 1485 optog ham blandt helgenerne.

16. *Othenius* er også et af de for vor almanak ejendommelige navne, og der findes ingen helgen, der hed således.

17. *Anianus* var af adelig byrd, men byggede sig allerede tidlig i sin ungdom en celle uden for sin fødeby, hvor han

levede et stille og gudfrygtigt liv. Efter at have tilbragt flere år her begav han sig til Orleans, hvor han blev biskop og levede til sin død 453. Ved hans grav skete der mange undere.

18. *Hefychius* skal have været en soldat, som, da han erklærede sig for kristen, blev styrtet i havet med nogle sten om halsen, så at han druknede.

19. *Elisabeth*, datter af den ungarske konge Andreas II., var gift med en thürinsk landgreve. Hun viste sig stedse gavmild mod fattige, besøgte syge og trøstede bedrøvede, så at hun blev kaldt de fattiges moder. Over hendes store gavmildhed blev hendes ægtefælle opbragt, og da han engang mødte hende, som hun gik ned ad slotsbanken med en kurv fyldt med fødevarer, standsede han hende og spurgte, hvad hun havde i kurven. På hendes svar, at det var blomster, løftede han låget af, og se, kurven var fuld af de dejligste roser og liljer. Allerede i en ung alder blev hun enke, og rigets store forfulgte hende da, så hun måtte flygte og ofte led stor nød. Dog fik hun siden sin morgengave udbetalt og kunne nu opbygge et hospital, hvor hun selv tjente de fattige med vaskning, badning og lignende. Da hun var død 1231, kun 24 år gammel, udgik der fra hendes legeme en sød lugt, ved hvilken alle slags syge helbredtes, hvorfor hun få år efter af pave Gregor IX. blev erklæret for helgen.

20. *Volkmarus* hører også til de ny, i vor almanak optagne navne, uden at grunden dertil angives.

21. Denne dag blev i det fjortende århundrede af katolikkerne gjort til en festdag under navn af *Marias Ofring*. Da man nemlig i hende så et forbillede for nonnerne og talte meget om hendes bestandige jomfrustand, lærte man, at hun var blevet ofret til evig tempeltjeneste og havde aflagt løftet om bestandig kyskhed, og til minde herom indstiftedes denne fest.

22. På denne dag fødtes prins *Frederik Ferdinand*, Kristian VIII.'s broder, 1792. Han blev 1829 gift med Frederik VI.'s datter Caroline og døde 1863. – *Cecilia* var en romersk jomfru, som af sine hedenske forældre blev tillagt en yndling ved navn Valerianus, hvem hun overtalte tillige med hans broder Tiburtius til at antage den kristne tro. Da disse to unge kristne under en forfølgelse begravede deres trosbrødrer lig, blev de grebet,

men af Cecilia opfordret til at blive faste i troen, hvorfor de blev halshuggede uden for Rom. Derpå blev også Cecilia kaldt for retten og for sin frimodige bekendelses skyld kastet i en stærk ild; men da hun gik uskadt ud deraf, blev også hun sendt uden for byen og halshugget 220. Hun betragtes som skytshelgen for den kirkelige musik.

23. *Clemens* var biskop i Rom og blev under kejser Trajan anklaget, fordi han ikke ville ofre på hedensk vis, og forvist til en vild egn hinsides det pontinske hav; men da han også her vedblev at udbrede den kristne lære, lod kejseren ham styrte i havet med et anker om halsen, og således led han martyrdøden 102.

24. *Chryfogonus* var en from kristen, som under den diokletianske forfølgelse blev dræbt for sin tros skyld.

25. *Catharina* er en af middelalderens fornemste helgeninder. Født i Alexandrien omtrent år 300 antog hun i en ung alder den kristne tro, og efter et syn, hvori det forekom hende, at Jesus fæstede hende til sin brud ved at række hende en ring, besluttede hun ganske at vie sig til hans tjeneste. Under den forfølgelse, som kejser Maximian rejste i Alexandrien, optrådte hun som de kristnes forsvarer og gendrev endog 50 af de lærdeste mænd, som kejseren lod samle for at gendrive hende. Da hun derpå frabad sig kejserens gunst, blev hun sat i fængsel i tolv dage uden føde; men en due kom daglig fra himlen og mættede hende. Til sidst bød kejseren, at hun skulle sønderrives på fire hjul; men himlens lyn splintrede marterredskaberne og dræbte bødlerne, hvorpå hun uden for byen blev halshugget med sværdet. Her i landet var mange kirker indviede til hende, og hendes billede findes endnu i byen Hjørrings våben.

26. *Conradus* var biskop i Konstans, bekendt for sin fromhed og nidkærhed. Han byggede mange kirker, gjorde tre rejser til Jerusalem og døde 976 efter at have været biskop i 42 år.

27. *Facundus* var biskop i Afrika og trådte frimodig op mod kejser Justinian i Konstantinopel.

28. *Sophie Magdalene* er Kristian VI.'s dronning, datter af markgrev Kristian Henrik af Culmbach-Bayreuth, født 1700, gift 1721 og død 1770.

29. *Caturminus* var den første biskop i Toulouse. Da han her fik et stort tilhæng, blev hedningerne forbitrede og dræbte ham ca. 250; men nogle kristne kvinder bar hans lig bort og begravede det.

30. *Kristian VI.* fødtes på denne dag 1699; han døde 1746 og ligger begravet i Roskilde Domkirke.

December

efter ordets betydning og oprindelig årets tiende, nu den tolvte og sidste måned.

1. *Arnold* hed en franciskanermunk fra Køln, som 1303 drog til Kina for der at udbrede kristendommen.

2. *Bibiana* led martyrdøden 363, men er ellers ikke videre bekendt.

3. *Svend* hører til de senere i vor almanak optagne navne, som ellers ikke findes i kalendrene.

4. *Charlotte Frederikke* var Kristian VIII.'s første dronning, datter af storhertug Frederik Franz af Mecklenburg-Schwerin, født 1784, gift 1806, men separeret 1809; derpå levede hun i en række år i Horsens, indtil hun begav sig til Rom, hvor hun døde 1840. – *Barbara* var datter af en fornem mand i Nicomedia, som betaget af hendes skønhed lukkede hende inde i et tårn for ikke at miste hende, når han skulle gifte hende bort. I denne hendes ensomhed kom Origenes til hende og underviste hende i den sande tro. Da hendes fader fik at vide, at hun var blevet døbt som kristen, blev han rasende forbitret og overgav hende selv til den hedenske øvrighed, som med stor grusomhed på forskellig måde pinte hende, dog uden at bringe hende bort fra troen. Til sidst blev hun halshugget 240.

5. *Sabina* er navnet på flere martyrinde, som imidlertid mindes på andre dage, så det ikke er godt at vide, hvem her nærmest skal tænkes på. Navnet er i vor almanak optaget på denne dag først i forrige århundrede.

6. *Nicolaus* var i det fjerde århundrede biskop i Myra. Han udmærkede sig ved sin fromhed og fuldkomne lydighed, hvilke egenskaber han allerede lagde for dagen, da han lå ved ammens bryst, idet han hver onsdag og fredag kun een gang

tog næring til sig og det først om aftenen, en fasteskik, han siden bestandig fulgte. Han var tillige en gavmild og barmhjer-
tig mand, der ivrig tog sig af sin menighed. Der fortælles, at da han under en hungersnød gik omkring for at trøste, kom han til en mand, som stjal små børn og nedsaltede dem for at sætte dem for sine gæster; men Nicolaus opdagede det straks, opsøgte det kar, hvori børnenes nedsaltede legemer bevaredes, og kaldte dem til live igen. St. Nicolaus er særlig de søfarendes helgen, rimeligvis fordi han engang på en rejse til det hellige land under en storm ved sin bøn fik bølgerne til at lægge sig, så at farten rolig kunne fortsættes, og i søstæderne var derfor mange kirker indviede til ham.

7. *Agathon* var en brav krigsmand, som under forfølgelserne under kejser Decius bebrejdede folk, at de dansede og sprang omkring de dræbte kristnes lig, men derfor selv blev angivet som kristen og halshugget.

8. *Mariæ Undfangelse*. Som støtte for læren om Jesu fuldkomne syndefrihed begyndte man i middelalderen at udbrede den lære, at Maria selv var undfanget uden synd, hvilken lære blev stadfæstet på kirkeforsamlingen i Basel 1439, men dog først rigtig slået fast af pave Pius IX. 1854. Til minde derom er den 8. december helliget

9. *Rudolph* hører også til vor almanaks nyoptagne uforklarlige navne.

10. *Judith* er navnet på den fromme, jødiske enke, som befriede staden Bethulia, der blev belejret af Assyrerne, ved at gå ud til fjendernes lejr og dræbe deres feltherre Holofernes, hvis yndest hun havde vundet ved sin skønhed og forstandige tale, således som der fortælles i Judiths Bog blandt det gamle testaments apokrytiske bøger.

11. *Damasus* var en spanier af fødsel, som på en uværdig måde trængte sig op på bispestolen i Rom, hvilket han beklædte til sin død 384.

12. *Epimachus* blev tillige med flere andre dræbt som kristen i Alexandria under den decisive forfølgelse.

13. *Lucia* var en smuk kristen pige i Syrakus, som af sin moder var blevet lovet til en ung mand, der var hedning; men det lykkedes hende at få sin moder til at tage løftet tilbage og

uddele sine rigdomme til de fattige. Herover vrededes hendes brudgom og anklagede hende for at være en kristen, der overtrådte kejserens bud. Da hun ikke kunne bringes til at ofre til hedningernes guder, blev hun lagt på et bål, fra hvilket hun gik uskadt ned, hvorfor bøddelen stødte hende et sværd gennem halsen; dog kunne hun ikke dø, før en præst havde rakt hende det hellige sakramente; men da hun havde fået dette, opgav hun sin ånd.

14. *Crispus* er også et af de nyoptagne navne, som ellers ikke findes i helgenfortegnelserne.

15. *Nicatus*, biskop i Reims, blev dræbt i kirken af vanda-lerne, da de i det femte århundrede indtog byen.

16. *Lazarus* var Jesu ven, der af ham opvæktes fra de døde, bekendt fra Bibelen.

17. *Ulbin*a var en kristen pige, som led martyrdøden under kejser Decius.

18. *Lovise* er Frederik V.'s første dronning, datter af kong Georg II. af Storbritannien, født 1724, gift 1743, død 1751 og begravet i Roskilde Domkirke.

19. *Remedius* blev i den deciske forfølgelse i Alexandrien falsk anklaget for at have hørt til en røverbande, som nylig var blevet fanget, og da han havde godtgjort sin uskyldighed, blev han på ny anklaget som kristen og ført for dommeren. Denne udsatte ham for dobbelt så mange mishandlinger som mor-derne og lod ham til sidst kaste på bålet midt imellem disse, hvorved han, som der siges, fik noget tilfælles med Frelseren, der også måtte dø mellem røvere.

20. *Abraham* er jødernes fra det gamle testamente noksom bekendte patriark.

21. *Thomas*, Herrens apostel, fik, da apostlene skiltes for at føre kristendommen ud i verden, Parthien for sin del og skal endog være kommet til Indien, hvis apostel han blev, og hvor han led martyrdøden på Koromandelkysten. Han fremstilles sædvanlig med en vinkel, der sigter til hans vantro, at han ikke ville tro, før han havde målt. Legenden fortæller også, at han efter sin hjemkomst, da Maria imidlertid var død og optagen i himlen, ikke ville tro derpå, før hun lod det bælte, der havde omgivet hendes legeme i graven, falde ned fra himlen.

22. *Japetus* er også et nyt navn, optaget i vor almanak i forrige århundrede.

23. *Torlacus* er en nordisk helgen, født på Island. I sin ungdom havde han studeret i Paris og blev ved sin hjemkomst biskop på Island, hvor han døde i slutningen af det tolvte århundrede.

24. *Adam* er som bekendt navnet på det første menneske på Jorden.

25. *Juledag* fejres til minde om Frelserens fødsel. Jesus egentlige fødselsdag kendes ikke; men lige siden slutningen af det fjerde århundrede er den 25. december blevet betragtet derfor. Navnet *Jul* er af gammel nordisk oprindelse og brugtes som en stor offerfest, som holdtes ved vintersolhverv, altså den 22. december. Ved kristendommens indførelse lagdes festen tre dage senere, og forvandlede til den kristelige fest, men beholdt sit gamle navn.

26. *St. Stephan* er den første kristelige martyr, hvis minde fejres i kirken på anden juledag; thi vel antages det, at han led martyrdøden i august; men på grund af opdagelsen af hans relikvier henlagdes hans fest til den 26. december, og denne forbindelse med Kristi fødselsdag har man udtrykt i den gamle formel: »I går blev Kristus født på Jorden, for at Stephanus i dag kunne fødes i himlen.«

27. *Johannes Evangelisten*. Han var den discipel, som Herren elskede og som ved den sidste nadver lå op til Herrens bryst, ligesom det også var til ham, Herren, da han hang på korset, betroede omsorgen for sin moder. Da han blev gammel, fortælles det, lod kejser Domitian ham hente til Rom og uden for byens port, porta Latina, kaste i et fad sydende olie, uden at han dog led nogen skade derved. Denne begivenhed henlagde den katolske kirke til den 6. maj, som fejredes til minde derom (se denne dag). Johannes skal have overlevet de andre apostle og døde i en høj alder, omtrent 70 år efter Kristi korsfæstelse.

28. *Børnedag* fejredes til minde om de spæde børn, som blev dræbt i Bethlehem, hvorfor de også kaldes »Martyrernes blomster«.

29. *Noah* og

30. *David* er bekendte bibelske personer.

31. *Sylvester* var pave i Rom og skal have døbt den første kristne kejser Konstantin den store. Han døde 335 på årets sidste dag.

Fortegnelse over de i almanakken forekommende navne

A. Abdon 30 juli. – Abel 2 jan. – Abraham 20 dec. – Absalon 30 okt. – Adam 24 dec. – Adelgunde 30 jan. – Adolph 26 sept. – Adrianus 4 marts. – Agapetus 18 aug. – Agathe 5 febr. – Agathon 7 dec. – Agnes 21 jan. – Albanus 21 juni. – Albertus 24 apr. – Albina 17 dec. – Albinus 1 marts. – Alexander 18 marts. – Alexius 17 juli. – Alle Helgens Dag 1 nov. – Alle Sjæles Dag 2 nov. – Amalia 7 okt. – Amandus 26 okt. – Ambrosius 4 apr. – Ammon 19 febr. – Ananias 27 apr. – Anastatius 17 aug. – Andreas 30 nov. – Angelica 20 maj. – Angelus 13 okt. – Anianus 17 nov. – Anicetus 17 apr. – Anna 26 juli. – Anshelmus 5 juli. – Antonius 17 jan. – Apollinaris 23 juli. – Apollonia 9 febr. – Apostl. Deling 15 juli. – Arcadius 13 nov. – Arnold 1 dec. – Arnolphus 18 juli. – Athanasius 2 maj. – Augustinus 28 aug. – Aurelius 28 juli.

B. Balbina 31 marts. – Balthasar 19 okt. – Barbara 4 dec. – Barnabas 11 juni. – Bartholomæus 24 aug. – Basilius 12 juni. – Beata 8 marts. – Beda 26 maj. – Benedictus 21 marts. – Benignus 13 febr. – Benjamin 30 aug. – Bernhard 20 aug. – Bertha 31 aug. – Bibiana 2 dec. – Blasius 3 febr. – Bonaventura 14 juli. – Bonifacius 5 juni. – Botolphus 17 juni. – Brigida 1 febr. – Broderus 6 okt. – Bruno 17 maj. – Burchardt 10 sept.

C. Cajus 22 apr. – Calixtus 14 okt. – Carolus Magnus 28 jan. – Caspar 9 maj. – Castor 27 marts. – Castus 22 maj. – Catharina 25 nov. – Christian 14 maj. – Christina 24 juli. – Christi Forklaring 6 aug. – Chryfostomus 27 jan. – Cecilia 22 nov. – Clara 12 aug. – Claudius 8 nov. – Clemens 23 nov. – Cleophas 25 sept. – Cletus 26 apr. – Concordia 18 febr. – Conradus 26 nov. – Constantia 19 sept. – Cordula 22 okt. – Corintha 8 febr. – Cornelius 3 juli. – Cosmus 27 sept. –

Crispinus 25 okt. – Crispus 14 dec. – Crysogonus 24 nov. – Cyprianus 13 sept. – Cyrillus 13 juni.

D. Damasus 11 dec. – Daniel 19 apr. – David 30 dec. – Desiderius 23 maj. – Dion 6 juli. – Dionysius 9 okt. – Ditlev 2 okt. – Dominicus 4 aug. – Donatus 7 aug. – Dorothea 6 febr.

E. Egesippus 7 apr. – Eleonora 28 juni. – Eleutherius 18 apr. – Elias 20 juli. – Elisa 2 sept. – Elisabeth 19 nov. – Elleve tusinde Jomfruere 21 okt. – Emerentius 23 jan. – Engelbrecht 7 nov. – Enoch 3 jan. – Epimachus 12 dec. – Erasmus 3 juni. – Erhard 8 jan. – Erik 18 maj. – Eskild 15 sept. – Esther 24 maj. – Eucharias 20 febr. – Eulalia 12 febr. – Euphemia 16 sept. – Euphrosyne 11 febr. – Eusebius 14 aug. – Eustachius 28 marts. – Eutychius 14 marts – Evenus 21 juli. – Ezekiel 10 apr.

F. Fabian og Sebastian 20 jan. – Facundus 27 nov. – Faustinus 15 febr. – Felicianus 20 okt. – Felix 14 jan. – Fidelis 23 marts. – Findanus 17 febr. – Flavia 7 maj. – Florentinus 17 okt. – Florentius 21 apr. – Florian 4 maj. – Fransiscus 4 okt. – Frederik 14 nov. – Fyrgetyve Ridderne 9 marts.

G. Gabriel 26 marts. – Gallus 16 okt. – Gebhardus 27 aug. – Georgius 23 apr. – Gereon 10 okt. – Germanus 31 juli. – Gervasius 19 juni. – Gjertrud 17 marts. – Gordianus 10 maj. – Gordius 20 marts. – Gorgonius 9 sept. – Gotfred 6 marts. – Gothard 5 maj. – Gregorius 12 marts. – Gudmund 16 marts. – Guido 12 sept.

H. Hannibal 2 aug. – St. Hansdag 24 juni. – Hedevig 15 okt. – Helene 21 maj. – Hell. 3 Konger 6 jan. – Henrik 12 juli. – Herman 11 aug. – Hefychius 18 nov. – Hieronymus 30 sept. – Hilarius 13 jan. – Hillebert 11 sept. Hippolytus 13 aug. – Hubertus 3 nov. – Hugo 1 apr. – Hyginus 11 jan.

I. Ingeborg 8 okt. – Ingenuus 13 maj. – Inger 26 febr. – Irene 5 apr. – Irenæus 26 aug.

J. Jacobus 25 juli. – Janus 8 apr. – Japetus 22 dec. – Jeremias 7 juni. – Johannes a. port. 6 maj. – Johannes Evang. 27 dec. – Johannes Halshugg. 29 aug. – Jonas 29 marts. – Joseph 19 marts. – Josva 11 juli. – Judith 10 dec. – Juliane 16 febr. – Julianus 9 jan. – Julius 12 apr. – Justa 19 juli. – Justinus 13 apr.

K. Kjeld 8 juli. – Knud Hertug 7 jan. – Knud Konge 10 juli.

– Korsets Ophøjelse 14 sept. – Korsmisse 3 maj. – Kunigunde 3 marts. – Kyndelmisse 2 febr.

L. Lambertus 17 sept. – Laurentius 10 aug. – Lazarus 16 dec. – Leander 27 febr. – Leo 11 apr. – Leonhardus 6 nov. – Leontius 18 juni. – Leopold 15 nov. – Linus 23 sept. – Lucas Evang. 18 okt. – Lucia 13 dec. – Lucian 27 maj. – Lucina 30 juni. – Ludvig 25 aug. – Luther 10 nov.

M. Macedonius 13 marts. – Magnus 6 sept. – Malachias 5 nov. – Mamertus 11 maj. – Marcellinus 2 juni. – Marcellus 16 jan. – Marcus Evang. 25 apr. – Margarethe 13 juli. – Maria Magdalene 22 juli. – Mariane 16 apr. – Mariæ Bebudelse 25 marts. – Mariæ Besøgelse 2 juli. – Mariæ Fødsel 8 sept. – Mariæ Himmelfart 15 aug. – Mariæ Ofring 21 nov. – Mariæ Undfangelse 8 dec. – Martha 27 juli. – Matthias 24 febr. – Matthæus 21 sept. – Mauritius 22 sept. – Maurus 15 jan. – Maximilian 12 okt. – Maximinus 29 maj. – Medardus 8 juni. – Mette 3 okt. – Methusalem 4 jan. – Michael 29 sept. – Mortensdag 11 nov.

N. Narcissus 29 okt. – Nemesius 19 dec. – Nicius 15 dec. – Nicodemus 3 aug. – Nicolaus 6 dec. – Nicomedes 1 juni. – Nicætas 3 apr. – Noah 29 dec. – Norbertus 6 juni.

O. Oluf 29 juli. – Olympia 15 apr. – Onophrius 10 juni. – Optatus 4 juni. – Osvaldus 5 aug. – Othenius 16 nov. – Otto 4 nov.

P. Pancratius 12 maj. – Papias 23 febr. – Poul Eremit 10 jan. – Paulinus 23 juni. – Pauli Omvendelse 25 jan. – Paulus 22 marts. – Peders Fængsel 1 aug. – Peders Stol 22 febr. – Pelagius 26 juni. – Perpetua 7 marts. – Peter Martyr 29 apr. – Petronella 31 maj. – Petrus. Paulus 29 juni. – Phil. Jacob 1 maj. – Placidus 5 okt. – Polycarpus 26 jan. – Pontianus 19 jan. – Potentiana 19 maj. – Primus 9 juni. – Prisca 18 jan. – Proclus 24 okt. – Procopius 9 apr. – Prosper 25 juni.

Q. Quirinus 30 marts.

R. Regina 5 sept. – Reinhold 12 jan. – Remigius 1 okt. – Richard 7 febr. – Robert 7 sept. – Rochus 16 aug. – Romanus 9 aug. – Rudolph 9 dec. – Rufinus 14 juni. – Ruth 8 aug.

S. Sabina 5 dec. – Salomon 21 aug. – Samuel 21 febr. – Sara 16 maj. – Saturninus 29 nov. – Scholastica 10 febr. – Sebaldus 19 aug. – Sem 27 okt. – Seraphia 3 sept. – Severus 30 apr. –

Simeon 5 jan. – Simeon og Judas 28 okt. – Simplicius 2 marts. – Sixtus 6 apr. – Sophie 15 maj. – Sostrata 9 juli. – Stanislaus 8 maj. – Stephan 26 dec. – Sulpicius 20 apr. – Susanne 16 juli. – Svend 3 dec. – Sylverius 20 juni. – Sylvester 31 dec. – Symphorian 22 aug. – Syvsoverdag 27 juni. – Søren 23 okt.

T. Tecla 24 sept. – Thala 11 marts. – Theobaldus 1 juli. – Theodor 9 nov. – Theodofia 4 sept. – Theodofius 2 apr. – Theophilus 5 marts. – Thomas 21 dec. – Tiburtius 14 apr. – Timotheus 24 jan. – Titus 18 sept. – Titusinde Martyr 22 juni. – Tobias 20 sept. – Torkild 12 nov. – Torlacus 23 dec. – Tycho 16 juni.

U. Ulrica 24 marts. – Ulricus 4 juli. – Urbanus 25 maj.

V. Valentinus 14 febr. – Valerius 29. jan. – Venceslaus 28 sept. – Veronica 4 febr. – Victorinus 25 febr. – Vigand 30 maj. – Vigilus 31 jan. – Vilhelm 28 maj. – Villebaldus 7 juli. – Vincentius 22 jan. – Vitalis 28 apr. – Vitus 15 juni. – Voldermisse 1 maj. – Volkmarus 20 nov.

Z. Zacharias 15 marts. – Zachæus 23 aug.

Æ. Ædel 10 marts. – Ægidius 1 sept.

Ø. Øllegaard 28 febr.